

ჩვენი სოფელი

გაზეთი გამოდის 2015 წლის ოქტომბრიდან

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შაჰუშია, ბარლინში ვიზიტის ფარგლებში, სურსათის და სოფლის მეურნეობის რიგით მე-15 მინისტრიალს (GFFA 2023) დაესწრო

სურსათის და სოფლის მეურნეობის რიგით მე-15 მინისტრიალზე (GFFA 2023) საერთაშორისო თანამეგობრობის მიერ სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად გასატარებელი ღონისძიებები განიხილეს.

ისეთმა ფაქტორებმა, როგორებიცაა კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ურთულესი ნეგატიური გავლენები და საომარი ვითარებით შექმნილი კრიზისი, სასურსათო უსაფრთხოება აქტუალურ მსოფლიო გამოწვევად აქცია.

„აღნიშნულ გამოწვევასთან გასამკლავებლად, მნიშვნელოვანია მსოფლიო აგრარული წარმოება უზრუნველყოფილი იყოს ხარისხიანი სანერგე და სათესლე მასალით, შესაბამისი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკით, თანამედროვე ტექნოლოგიებით, ფერმერებსა და მენარმეებს მუდმივად ჰქონდეთ წვდომა თანამედროვე ცოდნაზე და სამეცნიერო მიღწევებზე. განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია ერთობლივი ძალისხმევები. ვფიქრობთ, მნიშვნელოვანია საერთაშორისო თანამშრომლობა საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივაში განვიხილოთ, რაც დარწმუნებული ვარ, აუცილებლად მოგვცემს კონკრეტულ ხელშესახებ შედეგებს“, - აღნიშნა ოთარ შაჰუშიამ.

სურსათის და სოფლის მეურნეობის მინისტრიალს (GFFA 2023), 90-მდე ქვეყნის სოფლის მეურნეობის მინისტრი და საერთაშორისო ორგანიზაციის მაღალი დონის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ახალი ამბები 2

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შაჰუშია, სამუშაო ვიზიტით, ბარლინში იმყოფებოდა

ქართული ღვინო 3

საქართველოში წარმოებული და შიდა ბაზარზე რეალიზაციისთვის განკუთვნილი ალკოჰოლიანი სასმელების სმრტიფიცირება სავალდებულო გახდა

ოთარ შაჰუშია: „ღვინის ხარისხის კონტროლისთვის მნიშვნელოვანია ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერება“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შეყვანილი უწყებების მიერ 2022 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე ანგარიში 33 4-16

სოფლის განვითარების სააგენტო 33 4

ღვინის ეროვნული სააგენტო 33 5

სურსათის ეროვნული სააგენტო 33 6

სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი 33 7

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო 33 7

საქართველოს ფელიოროცია 33 8

მინის მფარველი პარტიზისა და მინათსაგებარეობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო 33 9

დასული ტერიტორიების სააგენტო 33 10-11

ველური ბუნების სააგენტო 33 11

სოფლის მეურნეობის სანაღმნიფო ლაბორატორია 33 12

გარემოს ეროვნული სააგენტო 33 13

ეროვნული საბაჟო სააგენტო 33 14

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი 33 15

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი 33 16

საერთაშორისო გამოფენის „მწვანე კვირეული 2023“ (GRUENE WOCHE 2023)

ოთარ შამუგია, ბერლინში სამუშაო ვიზიტის ფარგლებში, სოფლის მეურნეობისა და მებაღეობის ყველაზე მასშტაბური საერთაშორისო გამოფენის „მწვანე კვირეული 2023“ (Grüne Woche 2023) გახსნის ღონისძიებას დაესწრო.

ბერლინის საერთაშორისო გამოფენა „Grüne Woche“ 1926 წლიდან, ყოველწლიურად იმართება. წელს გამოფენაში 72 ქვეყნის 1400-ზე მეტი კომპანია იღებს მონაწილეობას, დამთვალიერებელთა რაოდენობა კი 400,000-ს აჭარბებს.

გამოფენის „მწვანე კვირეული“ მთავარი მიზანი თანამედროვე სოფლის მეურნე-

ობის, გადამამუშავებელი მრეწველობის და მებაღეობის სექტორების განვითარების ხელშეწყობაა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერით, 16-მა კომპანიამ საკუთარი პროდუქცია გამოფენაზე „მწვანე კვირეული 2023“ მოწყობილ ქართულ სტენდზე წარმოადგინა. გამოფენის მონაწილე ქართული კომპანიების ძირითადი ნაწილი სახელმწიფო პროგრამების ბენეფიციარები არიან.

ქართველი მწარმოებელმა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩამოსულ დამთვალიერებელს ქართული ღვინო და ალკოჰოლიანი სასმელები, ნატურალური წვენები, თაფლი და კიდევ არაერთი ქართული პროდუქცია გააცნეს. აღსანიშნავია, რომ ქართული პროდუქცია სრულად აკმაყოფი-

ლებს ევროკავშირის სტანდარტებს.

„მინდა ხაზგასმით აღვნიშნო, რომ ქართული პროდუქციის საერთაშორისო ბაზრებზე დამკვიდრება ჩვენი პოლიტიკის პრიორიტეტია. შესაბამისად, პოპულარიზაციის კამპანიისთვის ეტაპობრივად ვზრდით ბიუჯეტს, ვთანამშრომლობთ საერთაშორისო მაღალი კლასის მარკეტინგულ კომპანიებთან, რითაც ხელს ვუწყობთ ჩვენს მწარმოებებს, საკუთარი პროდუქციით წარმოდგენილები იყვნენ ყველა მნიშვნელოვან გამოფენაზე, როგორც ევროპაში, ასევე ამერიკაში, იაპონიაში, ჩინეთში, საუდის არაბეთში. ჩვენი მიზანია, მაქსიმალურად გავზარდოთ ქართული აგრარული პროდუქციის ცნობადობა მსოფლიო ბაზარზე, გავხადოთ ის მოთხოვნადი, რაც, თავის მხრივ, შესაძლებელს გახდის, სტაბილურად მზარდი იყოს ექსპორტის მაჩვენებლები“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ოთარ შამუგიამ ქართულ სტენდთან სხვადასხვა ქვეყნის სოფლის მეურნეობის მინისტრებს უმასპინძლა. შეხვედრები გაიმართა გერმანიის სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ფედერალურ მინისტრ ჯემ ოსდემირთან, ბერლინის მერ ფრანცისკა გიფისთან, ევროკომისიის სოფლის მეურნეობის მიმართულებით იანუშ ვოჩიეჩოვსკისთან, ასევე, ლიეტუველ, ლატვიელ, პოლონელ, უნგრელ, თურქ და უზბეკ კოლეგებთან.

ლოს მხარდაჭერა ევროინტეგრაციის გზაზე.

შეხვედრაზე მინისტრებმა ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ურთიერთობების გაღრმავების მიმართულებით თანამშრომლობის გაღრმავების საკითხები განიხილეს. როგორც ოთარ შამუგიამ აღნიშნა, ლიეტუვა ქართული ღვინის ექსპორტის ერთ-ერთი სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი ქვეყანაა. აღნიშნულის გათვალისწინებით, ღვინის ეროვნული სააგენტო თანამშრომლობს მარკეტინგულ კომპანიასთან „TRIBE INTERNATIONAL“, რომელიც უზრუნველყოფს ლიეტუვაში, ლატვიასა და ესტონეთში ქართული ღვინის შესახებ ცნობადობის ამაღლებასა და სხვადასხვა მარკეტინგული კამპანიის განხორციელებას, რაც ხელს უწყობს ბალტიისპირეთის ქვეყნებში ქართული ღვინის ექსპორტის ზრდას.

ოთარ შამუგია თურქეთის სოფლის მეურნეობისა და საძოვრო საქმეთა მინისტრ ვაკით ქირიშჩის შეხვდა

შეხვედრაზე ვაკით ქირიშჩიმ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ თურქეთს საქართველოსთან არა მხოლოდ მეზობლური, არამედ მეგობრული ურთიერთობები აკავშირებს, რაც ხელს უწყობს სხვადასხვა მიმართულებით თანამშრომლობის, მათ შორის სავაჭრო ურთიერთობების გაღრმავებას.

როგორც ოთარ შამუგიამ აღნიშნა, საქართველოსთვის თურქეთი ერთ-ერთი მსხვილი პარტნიორია, რასაც კიდევ მეტად შეუწყობს ხელი თურქეთთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებამ; ქვეყნებს შორის სავაჭრო ბრუნვა მზარდია.

ოთარ შამუგიას და უზბეკეთის სოფლის მეურნეობისა და წყლის რესურსების მინისტრ აზიზ ვოიტოვს შორის გაიმართა შეხვედრაზე, მხარდაჭერა აღნიშნეს, რომ საქართველოსა და უზბეკეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობების გაღრმავების დიდი პოტენციალი არსებობს.

აზიზ ვოიტოვმა აღნიშნა, რომ უზბეკეთი მზადაა, მევენახეობა-მეღვინეობის მიმართულებით ქართველი სპეციალისტების ცოდნა და გამოცდილება გაიზიაროს. ოთარ შამუგიამ უზბეკ კოლეგასთან შეხვედრაზე საქართველოში ღვინის წარმოების 8 000-წლიანი უწყვეტი ისტორიის მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

„ჩვენი სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის ბაზაზე ვაზის 600-ზე მეტი ჯიშია წარმოდგენილი; ღვინის ხარისხის კონტროლის მექანიზმები, სახელმწიფო პროგრამები და მარკეტინგული ღონისძიებები საშუალებას იძლევა, ქართულმა ღვინომ მსოფლიო ბაზარზე ღირსეული ადგილი დაიმკვიდროს. ჩვენ ყოველთვის მზად ვართ, მეგობარ ქვეყნებს ჩვენი გამოცდილება გავუზიაროთ“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ოთარ შამუგიამ, კოლონეთის ვიცეპრემიერს, სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების მინისტრ კენრიკ კოვალჩუკთან შეხვედრაზე იმ პროექტებზე ისაუბრა, რომელსაც საქართველოს ხელისუფლება აგრარული დარგის სწრაფი და ეფექტიანი განვითარებისთვის ახორციელებს და რომლის მიზანაც აგრობიზნესის სტიმულირება და ადგილობრივი წარმოების ზრდაა.

შეხვედრაზე ყურადღება საქართველოს ევროინტეგრაციის გზაზე საერთაშორისო პარტნიორების მხარდაჭერის მნიშვნელობაზე გამახვილდა. პოლონეთის ვიცეპრემიერმა მხარდაჭერის მზადყოფნა ღიად დააფიქსირა და აღნიშნა, რომ საქართველოს წარმატებული ნაბიჯები რეფორმების განხორციელების, ასოცირების შეთანხმების იმპლემენტაციის და სხვა მრავალი მიმართულებით, მნიშვნელოვანი საფუძველია ევროინტეგრაციის პროცესში შემდგომი წინსვლისთვის.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრ ოთარ შამუგიას და ლატვიის რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრ დიძის სმიტს შორის გაიმართა შეხვედრის ერთ-ერთი მთავარი თემა ევროკავშირის რეგულაციებთან და სტანდარტებთან დაახლოების კუთხით ლატვიის რესპუბლიკის გამოცდილების გაზიარების საკითხები იყო.

„სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციის მიმართულებით აქტიური თანამშრომლობა მნიშვნელოვნად გვეხმარება საქართველოს ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციის და ევროკავშირის წინაშე ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებაში“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

საქართველოში წარმოებული და შიდა ბაზარზე რეალიზაციისთვის განკუთვნილი ალკოჰოლიანი სასმელების სერტიფიცირება სავალდებულო გახდა

სახელმწიფოსთვის პრიორიტეტად რჩება მეღვინეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა.

ამის ერთ-ერთი უმთავრესი საფუძველი საერთაშორისო და ადგილობრივ ბაზრებზე ქართული ღვინის ხარისხის უზრუნველყოფაა.

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია პროდუქციის მიკვლევადობა, რაც სავალდებულო სერტიფიცირების დროს სრულად იქნება უზრუნველყოფილი.

პროცედურები მართვია, ალკოჰოლური სასმელის მწარმოებელი ან რეალიზაციის განმახორციელებელი პირი, ვალდებულია იქონიოს პროდუქციის შესაბამისობის სერტიფიკატი, რომელსაც სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტო აკრედიტებული ლაბორატორიის მიერ გაცემული ოქმის საფუძველზე გასცემს, რაც იქნება გარანტი, რომ იდენტიფიცირებული პროდუქცია შესაბამისად საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ მოთხოვნებს.

როდესაც მწარმე ერთგვაროვანი პროდუქციის პარტიზე/ლოტზე მიიღებს შესაბამისობის სერტიფიკატს, მას აღნიშნული საბუთი შეუძლია გამოიყენოს როგორც ექსპორტის, ისე ადგილობრივ ბაზარზე რეალიზაციის შემთხვევაში. აღნიშნულ ცვლილებამდე, ლაბორატორიული ოქმის

საფუძველზე, მწარმე სარეალიზაციო ობიექტებზე წარადგენდა შესაბამისობის დეკლარაციას. ახალი რეგულაციით, მწარმე სერტიფიკატს აიღებს სსიპ ღვინის ეროვნულ სააგენტოში, რაც არის უფასო მომსახურება. ღვინის ეროვნული სააგენტო მუშაობს, რომ მომავალში მწარმემ შესაბამისობის სერტიფიკატის ჩამოტვირთვა დისტანციურად თავად შეძლოს.

ადგილობრივ სამომხმარებლო ბაზარზე სარეალიზაციოდ განკუთვნილი ღვინის ნიმუშის ლაბორატორიული გამოცდა უნდა მოიცავდეს შემდეგი პარამეტრების კვლევას:

- ეთილის სპირტის მოცულობითი წილი, %
- შაქრების მასური კონცენტრაცია, გ/ლ
- ტიტრული მჟავების მასური კონცენტრაცია ღვინომჟავაზე გადაანგარიშებით, გ/ლ
- აქროლადი მჟავების მასური კონცენტრაცია ძმარმჟავაზე გადაანგარიშებით, გ/ლ
- გოგირდის დიოქსიდის მასური კონცენტრაცია, საერთო, მგ/ლ
- ფარდობითი სიმკვრივე, d²⁰₂₀

- გოგირდის დიოქსიდის მასური კონცენტრაცია, საერთო, მგ/ლ
- უშაქრო ექსტრაქტის მასური კონცენტრაცია, გ/ლ
- ფარდობითი სიმკვრივე, d²⁰₂₀

ადგილობრივ სამომხმარებლო ბაზარზე სარეალიზაციოდ განკუთვნილი ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმელის ნიმუშის ლაბორატორიული გამოცდა უნდა მოიცავდეს შემდეგი პარამეტრების კვლევას:

- ეთილის სპირტის მოცულობითი წილი, %
- შაქრების მასური კონცენტრაცია, გ/ლ
- რკინის მასური კონცენტრაცია, მგ/ლ
- მეთილის სპირტის მოცულობითი წილი, %

ადგილობრივ სამომხმარებლო ბაზარზე სარეალიზაციოდ განკუთვნილი ღვინისეული სასმელის ნიმუშის ლაბორატორიული გამოცდა უნდა მოიცავდეს შემდეგი პარამეტრების კვლევას:

- ეთილის სპირტის მოცულობითი წილი, %
- შაქრების მასური კონცენტრაცია, გ/ლ
- ტიტრული მჟავების მასური კონცენტრაცია ღვინომჟავაზე გადაანგარიშებით, გ/ლ
- აქროლადი მჟავების მასური კონცენტრაცია ძმარმჟავაზე გადაანგარიშებით, გ/ლ
- გოგირდის დიოქსიდის მასური კონცენტრაცია, საერთო, მგ/ლ
- ფარდობითი სიმკვრივე, d²⁰₂₀

ოთარ შამუგია: „ღვინის ხარისხის კონტროლისთვის მნიშვნელოვანია ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერება“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე, სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის დირექტორი ლევან უკმაჯურიძე და ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მუხომბლა ირმა ქანტურიას სახელობის ღვინის ლაბორატორიაში იმყოფებოდნენ, სადაც უახლესი ლაბორატორიული აღჭურვილობა დაათვალიერეს, მიმდინარე სამუშაოებს და სამომავლო გეგმებს გაეცნენ.

მინისტრის განცხადებით, ქართული ღვინის იმიჯი სახელმწიფოსთვის პრიორიტეტად რჩება. გაზრდილი ექსპორტის პირობებში, ხარისხის კონტროლი ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა. შესაბამისად, საე-

რთაშორისო მოთხოვნების გათვალისწინებით, ძლიერდება ღვინის ლაბორატორიის შესაძლებლობები.

„უკანასკნელი წლების განმავლობაში, ჩვენ მნიშვნელოვანი ინვესტიციები და რეფორმები განვახორციელეთ მეღვინეობა-მევენახეობის დარგში. შესაბამისად, გაიზარდა როგორც ვენახების ფართობი, ასევე ღვინის წარმოება, მზარდია ექსპორტის მაჩვენებლები, შეიქმნა ათეულობით ახალი თანამედროვე საწარმო. ამავდროულად, მნიშვნელოვანია ხარისხზე ზრუნვა და ჩვენ ამას დიდ ყურადღებას ვაქცევთ. წელს კიდევ ერთი ნაბიჯი გადაიდგა ამ

მიმართულებით - უკვე პირველი იანვრიდან სავალდებულო გახდა საქართველოში წარმოებული და მომხმარებლისთვის მიწოდებული ღვინის სერტიფიცირება. ეს კიდევ ერთი ნაბიჯია ღვინის კონტროლის გაუმჯობესების კუთხით. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერება - წარმატებული ღვინის ლაბორატორია, რომელიც თანამედროვე სტანდარტებით აწარმოებს კვლევებს. ჩვენს სისტემაში არსებული ღვინის ლაბორატორია, ბოლო პერიოდში, აღიჭურვა დამატებითი თანამედროვე ტექნიკით. ლაბორატორია ემსახურება ჩვენს მწარმეებს, ვითარდება და აკეთებს შესაბამის კვლევებს, რაც მნიშვნელოვანია ღვინის ხარისხის კონტროლისთვის“ - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ქართული ღვინის ხარისხის სისტემის ჩამოყალიბებისა და კერძო სექტორის ევროპულ სტანდარტებზე გადასვლის ხელშეწყობის მიზნით, „ირმა ქანტურიას სახელობის ღვინის ლაბორატორია“ სხვადასხვა სასერტიფიკაციო მოთხოვნების შესაბამისად, ყურძნისა და ყურძნისეული პროდუქტების გამოცდას ახორციელებს.

როგორც ლაბორატორიის დირექტორმა

თინათინ ჯაჯანიძემ აღნიშნა, ხარისხის კონტროლის გაძლიერებისა და კვლევების საერთაშორისო დონეზე ჩატარების მიზნით, ლაბორატორია აღიჭურვა უახლესი ძვირადღირებული აპარატურით, რაც უზრუნველყოფს მძიმე მეტალებზე დიდი წარმადობით ანალიზის ჩატარებას, ასევე, სპირტების ანალიზის წარმადობის გაზრდას.

აღსანიშნავია, რომ ლაბორატორიას მრავალწლიანი თანამშრომლობა აქვს ავსტრიულ კომპანიასთან „Anton Paar“. საექსპერიმენტო სამუშაოების ჩატარების მიზნით, ავსტრიულმა მხარემ ლაბორატორიას გადასცა ხელსაწყო, რომელიც აბსოლუტური სიზუსტით საზღვრავს ღვინის და/ან ბადაგის ნიმუშის 15 ძირითად პარამეტრს. ასევე, ლაბორატორიაში უკვე შესაძლებელია სხვადასხვა ხარისხის იზოტოპის თანაფარდობის განსაზღვრა, რაც ზოგიერთი დიდი ბაზრის მქონე ქვეყნის მოთხოვნებს აკმაყოფილებს.

სოფლის განვითარების სააგენტო 2022 წლის ანგარიში

სოფლის განვითარების სააგენტო, სოფლის მეურნეობის ღირებულებათა ჯაჭვის ყველა კომპონენტის მხარდასაჭერად, არაერთ მიზნობრივ პროგრამას და პროექტს ახორციელებს.

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი და შენახვა-რეალიზაციის სანარმოო პროცესების

გაუმჯობესების მიმართულებით, 2022 წელს, გაცემულია 916 მლნ ლარზე მეტი ღირებულების შეღავათიანი აგროკრედიტი, სახელმწიფოს მიერ განხორციელებულმა სესხის პროცენტის თანადაფინანსებამ 152 მილიონ ლარს გადააჭარბა. მათ შორის ერთწლოვანი კულტურების მოყვანის ხელშეწყობის მიზნობრივობით 187,6 მილიონი ლარის ღირებულების 11,962 სესხია გაცემული.

შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტში განხორციელებული ცვლილებებით, ფერმერებისთვის ხელმისაწვდომი გახდა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების უპილოტო საფრენი აპარატის (აგროდრონი) და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ობიექტისთვის მეთოდური სადგურის შექმნა; ასევე, ფერმერებსა და აგრობიზნესით დაინტერესებულ პირებს შეუძლიათ, შეღავათიანი აგროკრედიტით/აგროლიზინგით არასტაციონალურ ტექნოლოგიურ ხაზებთან ინტეგრირებული სატრანსპორტო საშუალებები შეიძინონ.

2022 წელს, მიზნობრივი პროგრამის „დაწერგე მომავალი“ ფარგლებში, ახალი, მრავალწლოვანი ბაღების გაშენება, სეტყვის სანაღმდეგო სისტემების, წვეთოვანი სარწყავი სისტემების და ჭის/ჭაბურღილის მოწყობა თანადაფინანსებულია 33,7 მლნ ლარით.

პირველადი პროდუქციის წარმოების ზრდის პარალელურად, 2022 წელს, 71,7 მლნ ლარის საინვესტიციო ღირებულების შემნახველი და გადამამუშავებელი 58 საწარმოს შექმნა 26,2 მლნ ლარით თანადაფინანსდა, რაც ქმნის შესაძლებლობას, პროდუქციის შენახვა/გადამამუშავება თანამედროვე სტანდარტებისა და ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად მოხდეს.

2022 წელს, ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა საპილოტედ ამოქმედდა. პროგრამის ფარგლებში, თანადაფინანსებულია 3 ბიონარმოებელი. დაფინანსდა ბოსტნეულისა და კარტოფილის შემნახველი 9 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციული საწარმოს მოწყობა, რომელიც 100-ზე მეტ მცირე ფერმერს აერთიანებს. სახელმწიფო თანადაფინანსება 4 მლნ ლარს აღემატება.

2022 წელს, მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამის ფარგლებში, 116 ერთეული სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა შეძენილი; სახელმწიფო თანადაფინანსება 4,5 მლნ ლარს აღემატება.

2022 წელს, არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამაში ჩართულმა ხილის გადამამუშავებელმა 15-მა საწარმომ 73 ათას ტონაზე მეტი არასტანდარტული ვაშლი ჩაიბარა. შედეგად, ფერმერებმა 17,7 მლნ ლარზე მეტი შემოსავალი მიიღეს, მათ შორის, სახელმწიფო სუბსიდია 7,3 მლნ ლარს აღემატება.

თხილის პირველადი წარმოების ხელშეწყობისა და მეთხილე ფერმერების მხარდასაჭერად, სახელმწიფომ ახალი პროგრამა დაიწყო. 2022 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, თხილის კადასტრში რეგისტრირებულია 20,000 ჰა-ზე თხილის ბაღი.

ახალი საწარმოების შექმნის, ასევე არსებული საწარმოების გაფართოებისა ან/და გადაიარაღების მიზნით, საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა იმერეთში, კახეთში, გურიაში, რაჭა-ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთში ხორციელდება. პროგრამის ფარგლებში, თანადაფინანსებულია 44 ბენეფიციარი; თანადაფინანსება 18 მლნ ლარს აღემატება.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების მესაკუთრეთა ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, ფერმერებმა 35,7 მლნ ლარზე მეტი ღირებულების სასოფლო-სამეურნეო საქონელი შეიძინეს.

ხარისხიანი და უვნებელი აგროპროდუქციის წარმოებისათვის სააგენტო აგრომენარმებს ხელს უწყობს სურსათის უვნებლობის მართვის საერთაშორისო სისტემებისა და სტანდარტების დანერგვის, პროდუქციის ბრენდირებისა და შეფუთვის, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მართვის საკონსულტაციო მომსახურების, პროდუქციის საბოლოო სასაქონლო სახის მისაცემად საჭირო აღჭურვილობის, ასევე, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის ღირებულების თანადაფინანსებაში. ამ მიმართულებით, 2022 წელს, 94 აგრომენარმემ ისარგებლა.

სოფლის განვითარების სააგენტო, გაეროს ქალთა ორგანიზაციასთან თანამშრომლობით, ლაგოდებისა და მარნეულის მუნიციპალიტეტებში ახორციელებს „საპილოტე პროგრამას ქალებისთვის“. პროგრამის ფარგლებში, სათბურის მოწყობა 90%-ით (664,000 ლარი) დაუფინანსდა 30 ქალს.

აგრარულ ცოდნასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია თანამედროვე სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის. სოფლის განვითარების სააგენტოს რეგიონული სამსახურების და საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების მიერ კონსულტაცია გაენია 32,570 ფიზიკურ და იურიდიულ პირს.

უზრუნველყოფს საერთაშორისო გამოფენებში ქართული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარდგენას და მწარმოებლებს შესაძლებლობას აძლევს, საერთაშორისო ბაზრებზე კონკურენტუნარიანი ქართული პროდუქციის ექსპორტი განახორციელონ. 2022 წელს, ქართული სტენდი წარმოდგენილი იყო 6 საერთაშორისო გამოფენაზე - საუდის არაბეთში, ლატვიაში, თურქეთში, აზერბაიჯანში, გერმანიაში და კატარში.

მაღალკონკურენტუნარიანი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ექსპორტის ხელშეწყობა და ბაზრების დივერსიფიცირება სოფლის განვითარების სააგენტოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა. სააგენტო

ღვინის ეროვნული სააგენტო

2022 წლის ანგარიში

წარმატებული რთველი ■ გაზრდილი ექსპორტი ■ პოპულარიზაცია
ხარისხის კონტროლი ■ ვენახების კადასტრი

წარმატებული რთველი

სახელმწიფომ შეასრულა დაპირება და მოსავლის შეუფერხებლად რეალიზაცია ყველა მევენახემ შეძლო. საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, 2022

წლის რთველში, მოსავლის სრულად დაბინავების და პროცესში კერძო საწარმოების აქტიური ჩართულობის მიზნით, სუბსიდირების პროგრამა განხორციელდა. რთველის მხარდასაჭერად, სახელმწიფოს მხრიდან მიმართულმა რესურსმა 100 მლნ-მდე ლარი შეადგინა. 2022 წელს, ორგანიზებულად დაბინავდა და გადამუშავდა 250 ათას ტონამდე ყურძენი. 22 300-მდე მევენახემ შემოსავლის სახით 260 მლნ ლარი მიიღო.

ხარისხის კონტროლი

ღვინის ეროვნული სააგენტოს საქმიანობის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანი ქართული ღვინის მაღალი ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობაა. სააგენტო მიზანმიმართულად მუშაობს იმისათვის, რომ ათეულ მილიონობით წარმოებული ბოთლი ქართული ღვინო საერთაშორისო სტანდარტებს აკმაყოფილებდეს.

ამ მიზნის მისაღწევად, აქტიურად მიმდინარეობს საინსპექციო კონტროლი, სახელმწიფო კონტროლი და ზედამხედველობა, ორგანოლეპტიკური ტესტირება, ასევე გაფორმების ეკონომიკურ ზონაში საერთაშორისო აუდიტორული კომპანიების „Bureau Veritas“ და „SGS“-ის მიერ ინსპექტირება.

გაზრდილი ექსპორტი

გაზრდილი ექსპორტი - ღვინის ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემულ სერტიფიკატებზე დაყრდნობით, 11 თვის მონაცემებით, საქართველოდან მსოფლიოს 68 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 115 მლნ-მდე ბოთლი ღვინო; ზრდამ, გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 19% შეადგინა.

ღვინის ექსპორტით მიღებულმა შემოსავალმა 250 მლნ აშშ დოლარს აღწევს. ექსპორტი გაზრდილია ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ევროპისა და აზიის მიმართულებით, სადაც ღვინის ეროვნული სააგენტო ქართული ღვინის ცნობადობის გაზრდის მიზნით, მარკეტინგულ ღონისძიებებს ახორციელებს.

მთლიანობაში, ღვინის, ბრენდის, ქაჭის, ჩამოსასხმელი ბრენდისა და საბრენდე სპირტის ექსპორტით მიღებულია 368 მლნ აშშ დოლარი, რაც გასული წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელს 3%-ით აღემატება. რეგიონში არსებული პოლიტიკური ვითარების გამო, წლის პირველ ნახევარში დაფიქსირებული ექსპორტის კლების ტენდენცია, წლის მეორე ნახევარში დასტაბილურდა.

ვენახების კადასტრი

2022 წელს, ვენახების კადასტრის პროგრამა ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონებში განხორციელდა და უახლოეს მომავალში საქართველოს მევენახეობის ყველა რეგიონს მოიცავს.

პროგრამა 2021 დასრულდა კახეთისა და რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონებში. ვენახების კადასტრი მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარების და ხარისხიანი ღვინის წარმოების ხელშეწყობის ერთ-ერთი მთავარი პირობაა.

კადასტრი უზრუნველყოფს რთველის პროცესის ორგანიზებულად და გამჭვირვალედ ჩატარებას, ასევე, ყურძნისეული პროდუქტების ხარისხსა და მიკვლევადობას.

ქართული ღვინის პოპულარიზაცია

პოპულარიზაციისა და ცნობადობის გაზრდისკენ მიმართული ღონისძიებები აქტიურად გაგრძელდა ქართული ღვინის სტრატეგიულ ბაზრებზე: ამერიკის შეერთებული შტატები, დიდი ბრიტანეთი, პოლონეთი, გერმანია, ბალტიისპირეთის ქვეყნები, ჩინეთი, იაპონია და სამხრეთ კორეა.

ქართული ღვინის წარდგენა გაიმართა 30-მდე დეგუსტაციაზე, 16 გამოფენასა და 6 ფესტივალზე აშშ-ში, დიდ ბრიტანეთში, გერმანიაში, საფრანგეთში, იტალიაში, პოლონეთში, შვედეთში, შვეიცარიაში, ჩინეთში, დანიაში, სამხრეთ კორეაში, იაპონიაში და საქართველოში.

სურსათის ეროვნული სააგენტო 2022 წლის ანგარიში

სურსათის უვნებლობა ■ ვეტერინარია ■ მცენარეთა დაცვა

სურსათის უვნებლობა

მომხმარებლის ინტერესების და ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით, ქვეყანაში სურსათის უვნებლობის მაღალი სტანდარტის დანერგვა ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა.

ამ მიზნის მისაღწევად, ყოველწლიურად იზრდება კონტროლის მასშტაბი, რასაც ასევე განაპირობებს ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ახალი რეგულაციების შემუშავება და განხორციელება. DCFTA-ს ფარგლებში, სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიის და მცენარეთა დაცვის მიმართულებით, 2015-2022 წლებში, 272 დირექტივიდან მიღებული და დაახლოებულია 162 ნორმატიული აქტი. ეტაპობრივად, სხვადასხვა პროფილის ბიზნესოპერატორებთან ინერგება HACCP-ის სტანდარტი.

- 2022 წელს განხორციელდა 30 ათასზე მეტი სახელმწიფო კონტროლი (ინსპექტირება, დოკუმენტური შემოწმება, ზედამხედველობა) გამოვლინდა 3073 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა.
- სხვადასხვა დასახელების სურსათი ლაბორატორიულად მოწმდება 26 მაჩვენებელზე, მათ შორის, მძიმე მეტალების და აკრძალული ნივთიერებების შემცველობაზე. 2022 წელს, მონიტორინგის პროგრამის ფარგლებში, 3920 ათასამდე ცხოველური და არა-ცხოველური სურსათის ნიმუშია გამოკვლეული, გამოვლინდა 276 შეუსაბამობა.

შემოწმებების პარალელურად, მიმდინარეობს წარმოებებში თანამედროვე სისტემების დანერგვა და, ბიზნესსექტორის ინფორმირებულობის გაზრდის მიზნით, მათთან აქტიური კომუნიკაცია. სააგენტო, 2022 წლიდან, ახორციელებს საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემის (HACCP) გეგმურ აუდიტს.

ბიზნესოპერატორების შემოწმება ხორციელდება სახელმწიფო კონტროლის გეგმის შესაბამისად, ხოლო ობიექტი და ჯერადობა შეირჩევა სპეციალური ელექტრონული პროგრამით, რაც სუბიექტურ ფაქტორს გამორიცხავს.

ვეტერინარია

ცხოველების ჯანმრთელობის დაცვის, ცხოველთა სხვადასხვა დაავადების გავრცელებისა და ფერმერებისთვის ეკონომიკური ზარალის თავიდან აცილების მიზნით, სურსათის ეროვნული სააგენტო ყოველწლიურად ატარებს ვეტერინარულ მანიპულაციებს, ცხოველების უფასო ვაქცინაციას საშიშ დაავადებებზე (თურქული, ჯილეხი, ცოფი, ნოდულარული დერმატიტი, ბრუცელოზი, წვრილფეხა პირუტყვის ჭირი), ცხოველების იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციას, ცხოველების დამუშავებას ვეტერინარული ზედამხედველობის პუნქტებზე.

- 2022 წელს განხორციელდა 6 მილიონამდე ვეტერინარული მანიპულაცია 2022 წელს, სააგენტოს მიერ იდენტიფიცირებულია 462 010 სული მსხვილფეხა, 512 082 სული წვრილფეხა პირუტყვი და 3 350 სული ღორი და ასახულია მონაცემთა ერთიან ბაზაში.
- შემუშავდა ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებების პროექტი და მიღებული იქნა მთავრობის დადგენილება საფუტკრე მეურნეობებისა და სკების იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციასთან დაკავშირებით.
- ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების საწინააღმდეგოდ, ეპიდემიოლოგიურ კვრებში დამუშავდა 23 458 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.
- ვეტერინარული კონტროლის განხორციელებისას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა პირველადი წარმოების კონტროლს და ამ საწარმოებში ზოგიერთი აკრძალული ნივთიერებებისა და მათი ნარჩენების შემოწმებას.
- ვეტერინარულ კონტროლს დაქვემდებარებული ობიექტების მონიტორინგის ფარგლებში, განხორციელდა 876 შემოწმება, გამოვლინდა 40 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა.

განხორციელებული ვეტერინარული ღონისძიებები ხელს უწყობს როგორც ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას, ასევე კეთილსაიმედო ქვეყნის იმიჯის დამკვიდრებას, ბაზრების დივერსიფიცირებას და საქსპორტო პოტენციალის გაზრდას.

- მიმდინარე წელს საქართველოდან ექსპორტირებულია: 106944 სული მსხვილფეხა პირუტყვი, 218478 სული წვრილფეხა პირუტყვი.

მცენარეთა დაცვა

სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ განხორციელებული მცენარეთა დაცვის ღონისძიებები ეხმარება ფერმერებს მავნებლებისგან დაიცვან სასოფლო-სამეურნეო კულტურები და შეინარჩუნონ მოსავალი.

- 2022 წელს აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის მიზნით, ღონისძიებები ჩატარდა დასავლეთ საქართველოს 36 მუნიციპალიტეტში. სურსათის ეროვნული სააგენტოს სპეციალიზებული ტექნიკით დამუშავებულია 251 ათას ჰექტარზე მეტი ფართობი.

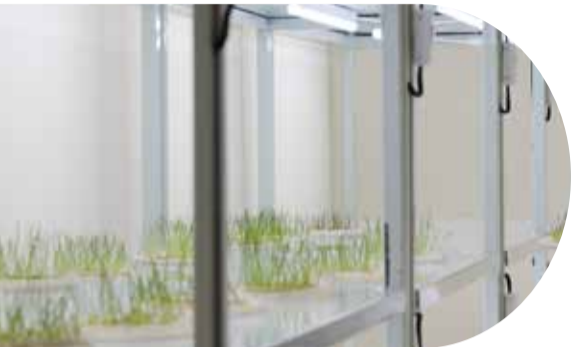
გარემოზე პესტიციდების გავლენის შემცირების მიზნით, სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში ჩატარებულ ღონისძიებებში გამოიყენება მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებში აპრობირებული ინტეგრირებული მეთოდი, რომელიც მოიცავს აგრეთვე აგროტექნიკურ ღონისძიებებს და ფერომონების გამოყენებას.

ფართომასშტაბიანი ღონისძიებების შედეგად, მავნებლის რაოდენობა შემცირდა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზიანება მინიმუმამდე დაყვანილი. მავნებლის გავრცელების და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზიანების ფაქტი არ აღინიშნა აღმოსავლეთ საქართველოში.

- პესტიციდების და აგრო-ქიმიკატების ხარისხის შესამოწმებლად 176 სარეალიზაციო ობიექტიდან აღებულია 380 ნიმუში.
- აღმოსავლეთ საქართველოში გავრცელებული მავნებლების იტალიური და მაროკოული კალიისა და ამერიკული თეთრი პეპელას საწინააღმდეგოდ დამუშავდა 100 ათას ჰექტარზე მეტი ფართობი, რამაც ხელი შეუწყო მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ზარალის და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზიანების თავიდან აცილებას.

სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი 2022 წლის ანგარიში

მოძიებულია, შესწავლილია და დაცულია ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების გენეტიკური რესურსები; მიღებულია ხორბლის სამი ენდემური სახეობის (მახა, ჩელტა ზანდური, დიკა) და ორი ხალხური ჯიშის (ახალციხის წითელი დოლის პური, შავფხა) 6 ტონაზე მეტი საბაზისო თესლი ფერმერებთან შემდგომი გავრცელებისთვის.

- ადგილობრივ გენბანკში დაცულია და შენახვის პირობებს ექვემდებარება 700-მდე ერთწლოვან კულტურათა ნიმუში.
- საერთაშორისო სტანდარტების მოთხოვნების გათვალისწინებით დაინერგა თესლისა და სარგავი მასალის სერტიფიცირების სისტემა; შეიქმნა კვალიფიციურ სათესლე და სანერგე მეურნეობების ერთიანი რეესტრი, რომელიც 30-მდე სათესლე და სანერგე მეურნეობას ითვლის.
- განხორციელდა მონაცემთა ბაზების პროგრამული უზრუნველყოფა;
- სარგავ მასალაზე გაიცა 30-მდე ხარისხის დამადასტურებელი სერტიფიკატი;

ღვინის წარმოებაში ქართული იშვიათი ვაზის ჯიშების დაბრუნების ხელშეწყობის მიზნით, გრძელდება ნაკლებად ცნობილი ვაზის ჯიშების გამოვლენა მათი პოტენციალის შესწავლის გზით; დამზადდა 100 ჯიშის საკვლევი ღვინის ნიმუშები.

მევენახეობის ახალი მიკროზონების შესწავლისა და გეოგრაფიული არეალის დადგენის მიზნით, ცაგერის მუნიციპალიტეტში გრძელდება კვლევები;

- ადგილობრივი კოლექციები შეივსო 20-ზე მეტი ახალი ინტროდუცირებული ხეხილის და აგროსატყეო კულტურების ჯიშებითა და სახეობებით.
- სელექციური კვლევების ქვეშ მოქცეულია 800-მდე ადგილობრივი ჯიშის მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი.

საქართველოს ნიადაგების საერთო მდგომარეობის შესწავლა-შეფასების შედეგად მიღებული ფართობები გაიზარდა 25 ათასი ჰექტარით; შეიქმნა შესაბამისი გეომონაცემთა ბაზა; ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესების მიზნით, ვაზის და თხილის კულტურისთვის მომზადდა 3 რეკომენდაცია; შემუშავებულია დეგრადირებული ნიადაგების აღდგენის რეკომენდაციები;

მცირე და საშუალო შემნახველი და გადამმუშავებელი ტექნოლოგიების კვლევების საფუძველზე, შემუშავდა: უნარჩუნო, ტრადიციული და ახალი კონკურენტუნარიანი გადამმუშავების ტექნოლოგიები და რეცეპტურები, ხილ-ბოსტნეულისა და სასუფრე ყურძნის პერსპექტიული ჯიშების ნედლადა შენახვის ახალი მეთოდები;

გამოიცა რეკომენდაცია „ნატურალური უშაქრო ლიმონათების მიღების ტექნოლოგია“; დადგინდა კურკოვანი ხილის (ატამი, ნექტარინი) შენახვის ხანგრძლივობა და დანაკარგები შენახვის დროს;

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო 2022 წლის ანგარიში

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო ახორციელებს ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროში საკანონმდებლო აქტების პროექტების შემუშავებას, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას, ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ავტორიზაციასა და ინსპექტირებას, რადიოაქტიური ნარჩენების მართვასა და ბირთვულ ან/და რადიოლოგიურ საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირებას.

- ტექნოლოგიების განვითარების შედეგად წარმოშობილი საჭიროებებისა და მოქმედი რეგულაციების საერთაშორისო სტანდარტებთან ჰარმონიზაციის მიზნით, ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტომ შეიმუშავა კანონპროექტი - „რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის შესახებ“. კანონპროექტის მოსალოდნელი ზოგადი შედეგი მარეგულირებელი რეჟიმის გაუმჯობესებაა მისი ეფექტიანობის უზრუნველყოფის გზით, რაც აუცილებელია ადამიანისა და გარემოს დასაცავად მაიონებული გამოხსივების მავნე ზემოქმედებისაგან.
- 2022 წელს, რადიაციული უსაფრთხოებისა და ბირთვული დაცულობის ნორმებისა და ბირთვული დაცულობის ნორმებისა და ბირთვული დაცულობის ნორმების

ბისა და მოთხოვნების სრული დაცვით გაიცა ბირთვულ და რადიაციულ საქმიანობაზე 46 ლიცენზია, 76 ლიცენზიის მფლობელ ობიექტს მიეცა საქმიანობის გაფართოების უფლება, ლიცენზიის ფარგლებში გაიცა 57 ნებართვა მაიონებული გამოსხივების წყაროების იმპორტზე, ექსპორტზე, შექმნა და გადაცემაზე.

- ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ინსპექტირება კონტროლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მექანიზმია. 2022 წელს განხორციელდა 158 ინსპექტირება. აქედან, 154 გეგმური და 4 არაგეგმური, როგორც სამედიცინო, ასევე არასამედიცინო პროფილის მქონე ობიექტებზე.

- ✓ 39 ორგანიზაციაში გამოვლინდა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა, რაზედაც შედგა 64 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა ოქმი. არაგეგმური ინსპექტირების შედეგად გამოვლინდა ორი არალიცენზირებული საქმიანობის ფაქტი.
- ✓ სააგენტოს სპეციალისტების მიერ განხორციელდა რეაგირება რადიოაქტიური წყაროს უკანონო ბრუნვის აღკვეთის 2 ფაქტზე და ათამდე რეაგირება - რადიოლოგიურ ინციდენტზე საზღვრებზე, საგანგებო სიტუაციებზე და მოსახლეობის მომართვის საფუძველზე.
- ✓ მობილური ლაბორატორიის გამოყენებით ჩატარდა გარემოს რადიაციული მონიტორინგისთვის საჭირო რადიო-

ლოგიური გაზომვები კახეთის რეგიონში, გაზომვების შედეგებმა გვჩვენა, რომ ბუნებრივი რადიონუკლიდების რაოდენობა ნორმის ფარგლებშია.

- ✓ საანგარიშო პერიოდში შემუშავდა დაბა ანასულთან (გურია) განთავსებული ყოფილი ჩაისა და სუბტროპიკული მცენარეების ინსტიტუტის რადიოლოგიურად დაბინძურებული ტერიტორიის გამოკვლევის შემდგომი საფეხურის გეგმა; შესაბამისად, განხორციელდა აღნიშნულ ტერიტორიაზე განთავსებული მოცულობების რადიოლოგიური კვლევები და ასევე ტერიტორიის შესწავლა გეორადარის მეშვეობით.

საქართველოს მელიორაცია

2022 წლის ანგარიში

უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში, საქართველოს მასშტაბით, სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის 414 სარეაბილიტაციო პროექტი განხორციელდა; რეაბილიტაცია ჩაუტარდა 3340 სამელიორაციო არხს, შეკეთდა 53 სათავე ნაგებობა და 47 სატუმბი სადგური; გაიწმინდა და მოწესრიგდა 19 025 კილომეტრზე მეტი სამელიორაციო არხი, შეკეთდა 23 550 ერთეული სხვადასხვა ტიპის ჰიდროტექნიკური ნაგებობა.

გატარებული ღონისძიებების შედეგად, მელიორირებული მიწის ფართობის 3,5-ჯერ გაიზარდა. წყალუზრუნველყოფილი მიწის ფართობი ქვეყანაში 45 000 ჰექტარიდან (2012 წელი) 163 000 ჰექტარამდე (მათ შორის: 18 ათასი ჰექტარი მსოფლიო ბანკისა და იფადის მიერ განხორციელებული პროექტების შედეგად, ხოლო 5,8 ათასი ჰექტარი ირწყვება სარწყავი არხების საპროექტო ფართობის გარეთ), ხოლო დრენირებული სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი 14 000 (2012 წელი) ჰექტარიდან 43 500 ჰექტარამდე გაიზარდა.

ექსპლუატაციაში შევიდა რეაბილიტირებული სატუმბი სადგურები და მოწესრიგდა საირიგაციო ქსელი, რომლის მეშვეობითაც სარწყავი წყალი მიეწოდება ისეთ სოფლებს, სადაც ათეულობით წლის განმავლობაში სავარგულები არ მორწყულა.

მხოლოდ 2022 წელს, 30 სამელიორაციო ინფრასტრუქტურული პროექტი დასრულდა. სამუშაოების ჯამური ღირებულებით 12,6 მლნ ლარი.

ევროპის საინვესტიციო ბანკი

ევროპის საინვესტიციო ბანკს, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და შპს „საქართველოს მელიორაცია“ შორის გაფორმდა თანამშრომლობის შესახებ სამმხრივი ხელშეკრულება საკონსულტაციო მომსახურების თაობაზე ზემო სამგორის საირიგაციო პროექტის მომზადების მხარდასაჭერად.

სამმხრივი ხელშეკრულების ფარგლებში, ევროპის საინვესტიციო ბანკის მიერ დაქირავებულმა საკონსულტაციო კომპანიამ „ატკინსი“ დაასრულა ზემო სამგორის სარწყავი სისტემის ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების (ტედ) დოკუმენტაციის მომზადება.

ამ პროექტის განსახორციელებლად საჭირო ფინანსური უზრუნველყოფა მოიცავს როგორც სესხის ნაწილს, ასევე გრანტის ნაწილს. სესხის ნაწილში ძირითადი დამფინანსებელი იქნება ევროპის საინვესტიციო ბანკი, ხოლო თანადამფინანსებელი - საფრანგეთის განვითარების სააგენტო. რაც შეეხება გრანტს, საფრანგეთის განვითარების სააგენტო უზრუნველყოფს ევროკავშირის გრანტის მობილიზებას 10,000,000 ევროს ოდნობით.

ზემო სამგორის საირიგაციო სისტემის რეაბილიტაციის პროექტის სრული საორიენტაციო საინვესტიციო ღირებულებაა 89,189,860.44 ევრო.

აზიის განვითარების ბანკი

კლიმატგონივრული ირიგაციის (CSI) სექტორის განვითარების პროგრამის ფარგლებში, აზიის განვითარების ბანკი გეგმავს სესხის გამოყოფას, ქვემო სამგორის საირიგაციო სისტემის მოდერნიზაციისათვის, რომელიც მოიცავს ქვემო სამგორის მარცხენა მაგისტრალსა და შიდა სამეურნეო ქსელებს.

პროექტი დაყოფილია ორ ფაზად: პირველი ფაზა მოიცავს 8.4 კმ მაგისტრალური არხისა და 5,372 ჰექტარი შიდა-სამეურნეო ქსელის მოდერნიზაციას, ხოლო მეორე ფაზა მოიცავს 9,1 კმ მაგისტრალური არხისა და 2355 ჰექტარი შიდა სამეურნეო ქსელის მოდერნიზაციას.

აღნიშნულ არეალზე არსებულ გამანაწილებლებზე აზიის განვითარების ბანკის კონტრაქტორმა კომპანიამ Landell Mills / ILF მოამზადა და შპს „საქართველოს მელიორაციას“ წარუდგინა მოდერნიზაციის კონცეპტუალური ანგარიში. მოცემულ ეტაპზე მიმდინარეობს მუშაობა პროექტის კონცეფციასთან დაკავშირებული პოზიციების შესაჯერებლად და საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად.

ქვემო სამგორის მარცხენა მაგისტრალის და შიდა-სამეურნეო ქსელების რეაბილიტაციის პროექტის სრული საორიენტაციო ღირებულებაა 58.63 მლნ. აშშ დოლარი.

საფრანგეთის განვითარების სააგენტოს მიერ დაგეგმილია 7.5 მილიონი აშშ დოლარი ევროკავშირის გრანტის მობილიზება, შემდგომში ზემოაღნიშნული სამელიორაციო პროექტის განხორციელების ხელშესაწყობად.

მსოფლიო ბანკი (WB)

მსოფლიო ბანკის ახალი პროექტი - GRAIL (Georgian Resilient Agriculture, Irrigation and Land) შედგება სამი კომპონენტისაგან.

პირველი კომპონენტი მდგრადი და პროდუქტიული სარწყავი სოფლის მეურნეობა (150 მლნ. აშშ დოლარი) მოიცავს რამდენიმე ქვეკომპონენტს, რომლებიც ეხება ირიგაციასა და „საქართველოს მელიორაციას“: 1.1. ქვეკომპონენტი ითვალისწინებს შერჩეული საირიგაციო სისტემების მოდერნიზაციას (85-90 მლნ. აშშ დოლარი); 1.2 ქვეკომპონენტი მოიცავს კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობის და ღირებულებათა ჯაჭვის განვითარების ხელშეწყობას (25 მლნ. აშშ დოლარი); 1.3. ქვეკომპონენტი ეხება ირიგაციის სექტორის მართვის გაუმჯობესებას (25 მლნ. აშშ დოლარი); 1.4 ქვეკომპონენტი ეხება ადგილობრივი საირიგაციო ინსტიტუტების გაძლიერებას (10 მლნ. აშშ დოლარი).

სისტემაში წყლის გეგმიური განაწილებისა და ხარჯვის ლიმიტების შეფასების მიზნით კომპანიაში შეიქმნა საკოორდინაციო ჯგუფი

იგეგმება გეგმიური წყალსარგებლობის სისტემის დანერგვა - მოქმედი სარწყავი სისტემებისათვის სარწყავი წყლის ხარჯვის ლიმიტის განსაზღვრა და წყლის განაწილება წინასწარ შედგენილი გეგმა-გრაფიკების მიხედვით.

წინასწარ განისაზღვრება წყალმოთხოვნილების ლიმიტები და შესაბამისი წყალაღების მოცულობები, კვების წყაროებიდან. წინასწარ იქნება შედგენილი წყლის განაწილების გრაფიკები კულტურების მორწყვის აგროვადების მოთხოვნების შესაბამისად. აღნიშნული საფუძვლად დაედება შემდგომი საექსპლუატაციო ღონისძიებების დაგეგმვას, რაც ერთიანობაში მოგვცემს წყლის სამართლიანი და თანაბარი განაწილების შესაძლებლობასა და მისი მიზნობრივი და ეფექტიანი გამოყენების კონტროლის საშუალებას.

- საპილოტე პროექტი მიმდინარეობს ძველა-შერთულის სარწყავ სისტემაზე;
- მიმდინარეობს წყლის ხარჯვის ლიმიტების განსაზღვრისა და წყლის განაწილების გეგმა-გრაფიკების შედგენის ზოგადი ინსტრუქციის (მეთოდოლოგიის) მომზადება.

მსხვილი ინფრასტრუქტურული ინიციატივები

- დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში „ივრის ზეგანის ტარიბანას და ნატბურის ველის 4400 ჰექტარი მიწების გასარწყავების“ ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების (ტედ) დამუშავება.
- ფოთის ჰიდროკვანძის მოწყობა. ამ მიმართულებით მიმდინარეობს შეფასება და რეკომენდაციების მომზადება საერთაშორისო საკონსულტაციო კომპანიის მიერ.

მინის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო

2022 წლის ანგარიში

მინა განსაკუთრებული მნიშვნელობის ამონურვადი რესურსია, რომელსაც დაცვა, რაციონალური გამოყენება და გონივრული მართვა სჭირდება. ამ ამოცანების განსახორციელებლად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მმართველობის სფეროში 2020 წელს შეიქმნა და ფუნქციონირება დაიწყო მინის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნულმა სააგენტომ. უწყებამ უნდა უზრუნველყოს მინის რესურსების ინტეგრირებული მონაცემების ერთიანი ბაზის შექმნა, მინის ბალანსის წარმოება, მინის მდგრადი მართვა და მიწათსარგებლობის სახელმწიფო მონიტორინგი.

მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მომზადდა „მინის რესურსების ინტეგრირებულ მონაცემთა ბაზის შექმნისა და განვითარების კონცეფციის“ დოკუმენტი. კონცეფციის პრინციპების გათვალისწინებით შემუშავდა პროექტი, რომელიც გულისხმობს, საერთაშორისო სტანდარტებით, მინის საფარის შესახებ ერთიანი მონაცემების შექმნას CORINE-ს კლასიფიკატორის შესაბამისად, 42 კატეგორიის მიხედვით. პირველ ეტაპზე განხორციელდება საპილოტე პროექტი ლაგოდეხისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში, ხოლო შემდგომ ეტაპზე - მთელი ქვეყნის მასშტაბით. 2024 წლის პირველ ივლისს გამოქვეყნდება მინის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტოს მიერ მომზადებული პირველი მინის ბალანსი. მინის ფონდის შესახებ მობილიზებული მონაცემები ქვეყანას საშუალებას მისცემს, თანამედროვე გამოწვევების შესაბამისად მართოს აგრარული და ეკონომიკური სექტორები.

სააგენტო ახორციელებს „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის სახელმწიფო პროგრამას“

სააგენტო ახორციელებს „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის სახელმწიფო პროგრამას“, რომლის მიზანი საძოვრების დეგრადაციისგან დაცვა და მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობაა. 2022 წლის 28 მარტიდან სააგენტომ შეარჩია და ექვს ეტაპად გამოაქვეყნა აუქციონის გზით იჯარით გასაცემი 37356 ჰა საძოვრის შესახებ მონაცემები. I-V ეტაპზე გამოცხადებული მინის ნაკვეთებიდან ინტერესი

გამოიხატა 212 კოდეზე და მასთან დაკავშირებული მონაცემები გადაიგზავნა ქონების ეროვნულ სააგენტოში. პირდაპირი წესით გადაცემას დაექვემდებარა 119 მინის ნაკვეთი, საერთო ფართობით 12650 ჰა. აუქციონის წესით გადაცემას - 93 მინის ნაკვეთი, საერთო ფართობით 14495 ჰა. ქონების

ეროვნულ სააგენტოში ჩატარებულია აუქციონები 83 მინის ნაკვეთზე, რომელთა საერთო ფართობი 12939,42 ჰექტარია. მიმდინარეობს ხელშეკრულებების გაფორმების პროცესი, საიდანაც 2023 წლის იანვრის მდგომარეობით, იჯარის ხელშეკრულება გაფორმებულია 49 მინის ნაკვეთზე, რომელთა ჯამური ფართობი შეადგენს 6924 ჰა-ს, ხოლო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ჯამური წლიური საიჯარო თანხა შეადგენს 1,534,880 ლარს..

ქარსაფარი ზოლების (მინდორდაცვითი) ინვენტარიზაციის სახელმწიფო პროგრამა

სააგენტო ასევე ახორციელებს ქარსაფარი ზოლების (მინდორდაცვითი) ინვენტარიზაციის სახელმწიფო პროგრამას, რომლის მიზანი კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ნეგატიური პროცესებისგან მინის რესურსების დაცვა და მინის ნაყოფიერების შენარჩუნებაა.

სააგენტო ინვენტარიზაციას ახორციელებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული ინვენტარიზაციის გეგმის მიხედვით. ჯამში ინვენტარიზებულია 1256.34 ჰექტარი ქარსაფარი ზოლი. ამჟამად დასრულებულია სახელმწიფო საკუთრებაში რეგისტრირებული 319.3 ჰა ქარსაფარი ზოლის სტატუსის რეგისტრაცია.

2022 წელს განხორციელდა საგარეჯოს და მარნეულის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე არსებული ქარსაფარი ზოლების ინვენტარიზაცია. ინვენტარიზებულმა ფართობმა შეადგინა 901.26 ჰექტარი. თელავის მუნიციპალიტეტში 2021 წლის ბოლოს დასრულდა ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების ინვენტარიზაციის საპილოტე პროექტი. ინვენტარიზაციის შედეგად გამოვლინდა 1446 ნაკვეთი საერთო ფართობით - 355 ჰა.

მიმდინარე წელს ინვენტარიზაცია ჩატარდება დედოფლისწყაროს, კასპის, დუშეთისა და ქარელის მუნიციპალიტეტებში. წინასწარი მონაცემებით, სამუშაოების სავარაუდო ფართობი შეადგენს 2448 ჰექტარს. საინვენტარიზაციო სამუშაოების დასრულება გათვალისწინებულია 2024 წელს. შემდეგ ეტაპზე იგეგმება მათი აღდგენა/რეაბილიტაცია და ახალი ქარსაფარი ზოლების გაშენება, რაც ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების შესახებ კანონის მოთხოვნების შესაბამისად განხორციელდება.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო

2022 წლის ანგარიში

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება დაცული ტერიტორიების შექმნა/დაარსება, გაფართოება და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად განვითარებაა.

2012 წლიდან, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შესაძლებლობები გაიზარდა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენი უნიკალური ბუნებისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნების და ქვეყნის ეკოტურიზმის განვითარებისთვის.

დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარება კი, თავის მხრივ, ნიშნავს რეგიონებსა და მუნიციპალიტეტებში მცირე და საშუალო ბიზნესის შექმნას და განვითარებას, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას, მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, რეგიონებში მაცხოვრებლების დაბრუნებას.

დაცული ტერიტორიების შექმნა/გაფართოება

2022 წელს, დაცული ტერიტორიების ფართობი რეკორდულად 116 720 ჰექტრით გაიზარდა და დღეისათვის 912 908 ჰექტარს შეადგენს, რაც, საქართველოს ტერიტორიის 13%-ია.

- კოლხეთის ეროვნული პარკი 671.5 ჰა-ით გაფართოვდა
- მიღებულია კანონი მაჭახელას დაცული ლანდშაფტის (4 294 ჰა) შექმნასთან დაკავშირებით (ძალაშია 2023 წლიდან)
- მიღებულია კანონი კვერეთის ალკვეთილის (14 797 ჰა) დაარსებასთან დაკავშირებით (ძალაშია 2023 წლიდან)
- მიღებულია კანონი რაჭის დაცული ტერიტორიების - რაჭის ეროვნული პარკი (50 835 ჰა) დაარსებასთან დაკავშირებით (ძალაშია 2023 წლიდან)
- მიღებულია კანონი შიდა ქართლის დაცული ტერიტორიების - ტანას ალკვეთილი და ტანა-თეძამის დაცული ლანდშაფტი (32 850 ჰა) შექმნასთან დაკავშირებით (ძალაშია 2023 წლიდან)
- მიღებულია კანონი „ნუგზარ ზაზანაშვილის სახელობის სამუხის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის შექმნისა და მართვის შესახებ“ - 13 273 ჰა (ძალაშია 2023 წლიდან).

მნიშვნელოვანია, რომ მიმდინარე წელს, IUCN-ის კრიტერიუმის 5 სხვადასხვა კატეგორიის დაცულ ტერიტორიას დაემატა მე-6, ახალი კატეგორიის დაცული ტერიტორია. დღეისათვის საქართველოში უკვე (IUCN-ის კრიტერიუმების მიხედვით) 6 სხვადასხვა კატეგორიის 100 დაცული ტერიტორიაა, კერძოდ: 14 სახელმწიფო ნაკრძალი, 14 ეროვნული პარკი, 40 ბუნების ძეგლი, 26 ალკვეთილი, 5 დაცული ლანდშაფტი და 1 მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია.

დაცული ტერიტორიების მართვა

დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, 2022 წელს დამტკიცდა 2 დაცული ტერიტორიის და შემუშავდა 4 დაცული ტერიტორიის მენეჯმენტის გეგმა; 6 დაცულ ტერიტორიაზე, ჯამში, 45 816.8 ჰა ფართობზე ჩატარდა ტყეების ინვენტარიზაცია და დღეისთვის, დამტკიცებულია ტყის მართვის 12 გეგმა; დაცულ ტერიტორიებზე დაინერგა პატრულირებისა და მონიტორინგის თანამედროვე SMART სისტემა, რაც უფრო მეტად ოპერატიულს და ეფექტიანს ხდის რეინჯერთა პატრულირებას და ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგს; უწყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობს ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი და ხორციელდება მნიშვნელოვანი კონსერვაციული პროექტები.

დაცულ ტერიტორიაზე ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და მონიტორინგი

დაცულ ტერიტორიებზე უწყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობს არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მონიტორინგის მიმართულებით. განსაკუთრებით აღსანიშნავია შემდეგი კონსერვაციული პროექტები:

- **ქურციკის რეინტროდუქციის/აღდგენის პროექტი ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე** - პროექტი 2013 წლიდან მიმდინარეობს. ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე მათი რაოდენობა უწყვეტად იზრდება და, ამ ეტაპზე, 250-ზე მეტ ინდივიდს შეადგენს.
- **ჯიხვის მონიტორინგი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე** - 2018 წლიდან, პირველად კავკასიაში, დაიწყო და ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებსა და ზაქათალას ალკვეთილში დღემდე მიმდინარეობს აღმოსავლეთ-კავკასიური ჯიხვის ტრანსსასაზღვრო ტელემეტრიული მონიტორინგი.
- **თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე ფოტოხაფანგმა მიმდინარე წლის აგვისტოს თვეში, გამოავლინა ლეოპარდი (ჯიქი), რაც უკანასკნელი 40 წლის განმავლობაში არ დაფიქსირებულა.** თუშეთისა და ფშავ-ხევსურეთის დაცულ ტერიტორიებზე დაიწყო ჯიქის/ლეოპარდის კვლევა, დაცულ ტერიტორიებზე განთავსებულია ფოტომახეები.

დაცულ ტერიტორიაზე ეკოტურიზმის განვითარება, ვიზიტორთა რაოდენობის ზრდა, ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებელი

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის აღდგენა სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს. 2022 წელს, ვიზიტორთა რაოდენობა (897 988 ვიზიტორი), 2019 წლის ვიზიტორთა რეკორდულ რაოდენობასთან (1 200 000 ვიზიტორი) შეფარდებით 75% - ით არის აღდგენილი.

მიმდინარე წელს საქართველოს ეროვნულ პარკებში, ვიზიტორთა მეტად უსაფრთხო და კომფორტული მოგზაურობისთვის, შეიქმნა პირველი მობილური აპლიკაცია - Parks.ge, ყველაზე პოპულარული სისტემების - IOS და Android მომხმარებლებისთვის.

2022 წლის მდგომარეობით, დაცულ ტერიტორიებზე, ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა განვითარებულია 18 დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციაში; დაცულ ტერიტორიებზე 86 საფეხმავლო (მათ შორის სამანქანოსთან ინტეგრირებული) ბილიკია და 5 სანაოსნო მარშრუტი. ბილიკების საერთო სიგრძე 1 841 კმ - ია.

დაცული ტერიტორიების დაარსება-განვითარებისა და დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარების შედეგად, მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობა აქტიურად ჩაერთო დაცული ტერიტორიების ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა ტურისტული სერვისის მიწოდებაში, რაც ინვესს ადგილობრივების ეკონომიკური შემოსავლის მნიშვნელოვან ზრდას.

13 დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ (ბორჯომ-ხარაგაულის, ლაგოდეხის, იმერეთის მღვიმეების, მტირალას, კოლხეთის, თუშეთის, ვაშლოვანის, მარტვილის, მაჭახელას, ჯავახეთის, ოკაცეს, კინჩხას და კინტრიშის დაცული ტერიტორიები) ხორციელდება დაცული ტერიტორიების დაარსება-განვითარების შედეგად ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებლის მონიტორინგი. 2022 წლის მონაცემებით, დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ 410-მდე სასტუმრო, 240 მაღაზია და 180-ზე მეტი კვების ობიექტია; დასაქმებულია 1 400-ზე მეტი ადამიანი.

ინფრასტრუქტურული და ინფრასტრუქტურული პროექტები

- ნალკის (დაშბაშის) კანიონზე უნიკალური ეკოტურისტული კომპლექსი გაიხსნა. კანიონმა გახსნის დღიდან დიდი ინტერესი და პოპულარობა მოიპოვა და საერთაშორისო ყურადღების ქვეშ მოექცა. ინფორმაცია არაერთ უცხოურ მედიაში გავრცელდა, მათ შორის: CNN, BBC, EURONEWS, YAHOO NEWS, WASHINGTON POST, ასევე ისრაელის და თურქეთის ყველაზე რეიტინგული მედია საშუალებებით.
- საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე დასრულდა და მიმდინარეობს არაერთი ეკოტურისტული და ინფრასტრუქტურული პროექტი. მათ შორის, ფშავ-ხევსურეთის ეროვნულ პარკში, შათილში აშენდა და გაიხსნა ვიზიტორთა ცენტრი და ადმინისტრაციული შენობა; 15 დაცულ ტერიტორიაზე მიმდინარეობს 1 200 კმ-ზე მეტი სიგრძის საფეხმავლო ბილიკების და თანმდევი ტურისტულ-რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის მოსაწყობი სამუშაოები, საიდანაც განსაკუთრებით აღსანიშნავია ჯუთა-როშკა-ომალის დამაკავშირებელი პროექტი, რომელიც მოიცავს: 220 კმ სიგრძის საფეხმავლო ბილიკების ქსელის, 64 საფეხმავლო ხიდის და 7 სამთო თავშესაფრის (მთის ქოხები) მოწყობას; UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის ტერიტორიებზე - კოლხეთის ეროვნულ პარკში მოეწყო კაფეტერია და ზიპლაინი, მტირალას ეროვნულ პარკში - ეკოტურისტული კოტეჯები, კაფეტერია და ღვინის მარანი; მაჭახელას ეროვნულ პარკში მოეწყო თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი საგამოფენო დარბაზი და სხვა.

საერთაშორისო ურთიერთობები

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და დაცული ტერიტორიების სააგენტო მუდმივად ზრუნავენ ახალი ურთიერთობების მოზიდვასა და არსებულის გამყარებაზე. დონორ ორგანიზაციებს საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ საერთაშორისო საუკეთესო გამოცდილების გაზიარებით და ფინანსური მხარდაჭერით.

2022 წელს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ მოზიდულია უპრეცედენტო, 50 000 000 ლარზე მეტი საგრანტო პროექტების პორტფელი - ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნის, განვითარების, საკონსერვაციო ღონისძიებების, ეკოტურიზმის და დაცული ტერიტორიების მდგრადი განვითარების ხელშესაწყობად. აქედან, განსაკუთრებით აღსანიშნავია, „ბიომრავალფეროვნება და მდგრადი ადგილობრივი განვითარება საქართველოში“ - გერმანიის განვითარების ბანკის (KfW) ახალი საგრანტო პროექტი, ბიუჯეტით 16 250 000 ევრო და UNESCO-ს გრანტი, რომელიც დაცული ტერიტორიების ისტორიაში პირველად გამოიყო „კოლხური ტყეებისა და ჭარბტენიანი ტერიტორიების“ განვითარებისთვის, მისი მართვის ეფექტიანობისა და მდგრადი ტურიზმის ხელშეწყობისათვის. პროექტი ასევე მოემსახურება აღნიშნული ტერიტორიების უნივერსალური ღირებულების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას.

ველური ბუნების სააგენტო 2022 წლის ანგარიში

2022 წელს ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო აქტიურად მუშაობდა კრწანისის ტყეპარკში რეკრეაციის აღდგენაზე, რის შედეგადაც ტყეპარკში შენარჩუნდება და განახლდება არსებული ეკოსისტემა. ასევე, სააგენტომ შეიმუშავა კანონპროექტი „ნადირობისა და სანადირო სახეობათა მართვის შესახებ“, რაც ხელს შეუწყობს ბრაკონიერობის შემცირებასა და ევროპულ გამოცდილებაზე დაფუძნებულ მონადირეთა სერტიფიცირების სისტემის შექმნას

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო მუშაობს კრწანისის ტყეპარკის აღდგენაზე, ველური ბუნების კონსერვაციაზე, კრიტიკული სახეობებისა და ჰაბიტატების აღდგენასა და მდგრად სარგებლობაზე შემდეგი პრინციპების საფუძველზე: სახეობათა კვლევა, პოპულაციების მონიტორინგი, ადგილობრივ სახეობათა აღწარმოება, დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენა, საკანონმდებლო ცვლილებების ინიცირება, მოსახლეობის ჩართულობა და ინფორმირება, ნადირობისა და თევზჭერის მართვა.

ველური ბუნების ეროვნულ სააგენტოში, შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით 2022 წელს დაიწყო პროექტი „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ რომლის ფარგლებში, ველური ბუნების სააგენტოს ინსტიტუციური შესაძლებლობები გაძლიერდება, იგი საქართველოს ველური ბუნების მდგრადი მართვის პრინციპების დანერგვას უწყობს ხელს. გარდა ამისა, პროექტის ფარგლებში, 2022 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა კრწანისის ტყეპარკის აღდგენის ღონისძიებები. პროექტის ფარგლებში ტყეპარკი გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებაზე გათვალისწინებულ საჯარო სივრცედ მოეწყობა და შეიქმნება სამხრეთ კავკასიის ეკოსისტემების კვლევების ცენტრი.

პროგრამის ფარგლებში, კრწანისის ტყეპარკის შიდა გზების რეაბილიტაცია უკვე დასრულდა - 7,5 კმ საგზაო მონაკვეთს აღდგენითი სამუშაოები ჩაუტარდა; დასრულდა 150 ჰა-ს შეღობვის, ღობის პერიმეტრის გამწვანებისა და გარე განათების სამუშაოები; მოეწყო დეკორატიული სკვერები და სარწყავი სისტემები. ტყეპარკში სხვადასხვა სახეობის 5000-მდე მწვანე ნარგავი დაირგო და ბალახის საფარი დაიგო.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, 2022 წელს პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება საქართველოს“ ფარგლებში, მუშაობა მიმდინარეობდა კანონპროექტზე „ნადირობისა და სანადირო სახეობათა მართვის შესახებ“. შედეგად, კანონპროექტის მიზანია ნადირობის ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური ფასეულობების თანაბრად გათვალისწინება და სანადირო სახეობებისა და მათი საბინადრო გარემოს (ჰაბიტატი) მდგრადი მართვა, სახეობათა პოპულაციების კონტროლი, სოფლის მოსახლეობისთვის ახალი სამუშაო სივრცის შექმნა და მონადირეთა სერტიფიცირება, რის შედეგადაც ბრაკონიერობა შეიზღუდება.

2016 წლიდან ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო ახორციელებს პროექტს, რომელიც საქართველოს „წითელი ნუსხის“ სახეობის, მდინარის კალმახის გამრავლებას ითვალისწინებს. ნაკადულის ანუ მდინარის კალმახი 2006 წელს „წითელ ნუსხაში“ მოხვდა.

ველური ბუნების სააგენტო მუშაობს ნაკადულის კალმახის სხვადასხვა პოპულაციების გამრავლებაზე და შემდეგ მდინარეთა დათევზიანებაზე. მდინარის კალმახის საშენში 160 კვ.მ. შენობა აშენდა, სადაც კალმახის ინკუბატორი და სალიფსიტე აუზები განთავსდა. აღნიშნული საინკუბატორო ნაგებობა სააგენტოს აძლევს საშუალებას გამოიყენოს ლიფსიტების რაოდენობა იყოს 500 000-ზე მეტი. 2022 წელს ველური ბუნების ეროვნულმა სააგენტომ წითელი ნუსხის სახეობის, მდინარის კალმახით 30-მდე მდინარე და ტბა 700 000-მდე ლიფსიტითა და ლავრით დაათევზიანა. ბუნებაში აღდგენის მიზნით კი, საქართველოს მდინარეები 100 000-ზე მეტი ლიფსიტით დაათევზიანა. გაშვებული თევზების მეთვალყურეობა ფოტო და ვიდეო ხაფანგებით ხდება. ასევე, ველური ბუნების ეროვნულმა სააგენტომ ადგილობრივი ველური სახეობის 5 000 ფრთაზე მეტი კოლხური ხობის, კაკის და ხონტქრის ქათმის გამრავლება განახორციელა, ბუნებაში გაშვებისა და სამონადირო მეურნეობებისთვის მიწოდების მიზნით.

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია

2022 წლის ანგარიში

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის (SLA) საქმიანობის ძირითად სფეროს წარმოადგენს ცხოველთა (მ.შ. ფრინველი, თევზი, ფუტკარი) და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა, ასევე სურსათისა და სასმელი წყლის კვლევა.

ლაბორატორია კომპეტენციის ფარგლებში ჩართულია ქვეყნის მასშტაბით დაავადების კერის სალიკვიდაციო და საკარანტინო ღონისძიებებში და ხელს უწყობს ახალი სადიაგნოსტიკო მეთოდების აპრობაციასა და დანერგვას.

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელი მოიცავს თბილისის ლაბორატორიას, 2 ზონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიას (ქუთაისი, ახალციხე) და 10 რეგიონულ ლაბორატორიას (გორი, მარნეული, დუშეთი, გურჯაანი, ამბროლაური, ოზურგეთი, ზუგდიდი, ბათუმი, საჩხერე და მესტია).

პროფესიული განათლების ხელშეწყობა

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიაში აქტიურად მიმდინარეობს პროფესიული სასწავლებლებიდან და უნივერსიტეტებიდან სტუდენტების ჩართვა სანარმოო პრაქტიკაში მათი მომავალი დასაქმების მიზნით. ამის საფუძველზე, საგრძნობლად გაიზარდა ახალგაზრდა კვალიფიციური ადამიანური რესურსი. აღსანიშნავია, რომ თანამშრომლების მიღების შემდეგ გრძელდება მათი პროფესიული განვითარება. დასაქმებულმა სტუდენტებმა უკვე მიიღეს მონაწილეობა რიგ სამუშაო სწავლებებსა და ტრენინგებში.

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია პროფესიული განათლების ხელშეწყობის მიზნით ჩართულია ევროკავშირის მიერ დაფინანსებულ სხვადასხვა პროექტებში.

სტატისტიკა

2021 წლის მონაცემებთან შედარებით ლაბორატორიაში შემოსული საკვლევი ნიმუშების რაოდენობა 2022 წელს 10%-ით გაიზარდა, ხოლო ჩატარებული კვლევების მაჩვენებელი 15%-ით არის გაზრდილი.

ბიოდაცვა და ბიოუსაფრთხოება

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის თანამშრომლებს ჩაუტარდათ შრომის უსაფრთხოების ბიოუსაფრთხოების და ბიოდაცვის ტრენინგები.

40-მდე სტაჟიორმა, პრაქტიკანტმა და სპეციალისტმა გაიარა შრომის უსაფრთხოების, ბიოუსაფრთხოების და ბიოდაცვის მოკლე ვადიანი ტრენინგი.

მცენარეთა მავნე ორგანიზმების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტი

- 2022 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 25 კვლევა;
- შემუშავდა და დამტკიცდა 13 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა;
- დეპარტამენტის თანამშრომლებმა გაიარეს ტრენინგები და სემინარები;
- დეპარტამენტში მოხდა სტუდენტებისა და რეგიონის თანამშრომლების დატრენინგება;
- დეპარტამენტის სპეციალისტებმა მონაწილეობა მიიღეს სამეცნიერო კონფერენციებში და საკვალიფიკაციო ტესტირებებში.

ცხოველთა დაავადების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტი

- 2022 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 15 კვლევა;
- შემუშავდა და დამტკიცდა 9 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა;
- დეპარტამენტის თანამშრომლებმა გაიარეს ტრენინგები და სემინარები;
- დეპარტამენტში მოხდა სტუდენტებისა და რეგიონის თანამშრომლების დატრენინგება;
- დეპარტამენტის სპეციალისტებმა მონაწილეობა მიიღეს სამეცნიერო კონფერენციებში და საკვალიფიკაციო ტესტირებებში.

სურსათის კვლევის დეპარტამენტი

- 2022 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 19 კვლევა;
- შემუშავდა და დამტკიცდა 11 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა;
- დეპარტამენტის თანამშრომლებმა გაიარეს ტრენინგები და სემინარები;
- დეპარტამენტში მოხდა სტუდენტებისა და რეგიონის თანამშრომლების დატრენინგება;
- დეპარტამენტის სპეციალისტებმა მონაწილეობა მიიღეს საერთაშორისო საკვალიფიკაციო ტესტირებებში.

ხარისხის მართვა ლაბორატორიაში

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ყოველწლიურად წარმატებით გადის საერთაშორისო აკრედიტაციას. 2022 წლის მონაცემებით ლაბორატორია აკმაყოფილებს საერთაშორისო სტანდარტის ისო/იეკ 17025:2017/2018-ის მოთხოვნებს.

2022 წელს ჩატარებული საზედამხებველო აუდიტით დადასტურდა, რომ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ხარისხის მენეჯმენტის სისტემა შენარჩუნებულია სამუშაო მდგომარეობაში, ვითარდება მუდმივი განვითარების პრინციპის შესაბამისად, შედეგანია და მთლიანად აკმაყოფილებს ISO 9001: 2015 მოთხოვნებს.

ეპიდემიოლოგიური მართვა ქვეყნის მასშტაბით

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელში შემავალი რეგიონული ლაბორატორიები აქტიურად არიან ჩართული აშშ-ის თავდაცვის საფრთხის შემცირების სააგენტოს (DTRA), „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პროგრამაში და სრულიად მზადყოფნაში არიან ეპიდემიოლოგიის რისკის დროს, დროულად ჩაერთონ შესაბამისი ლაბორატორიული კვლევების ჩატარების პროცესში.

ლაბორატორიის თანამშრომელთა გადამზადება/პროფესიული კომპეტენციის ტესტირების პროგრამა

ლაბორატორიაში მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა, როგორც სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობას, ასევე, ლაბორატორიის თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობას; უწყვეტად ხდება კადრების გადამზადება ლაბორატორიული კვლევის ახალი მეთოდების დანერგვის მიმართულებით. 2022 წელს ლაბორატორიის პერსონალს ჩაუტარდა სხვადასხვა სახის ტრენინგი.

გარემოს ეროვნული სააგენტო

2022 წლის ანგარიში

2022 წლის განმავლობაში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ აქტიურად მიმდინარეობდა ატმოსფერული ჰაერის, ზედაპირული წყლისა და ნიადაგის ხარისხის მასშტაბური კვლევები.

სააგენტოში აქტიურად ინერგება მრავალსაფრთხიანი ადრეული გაფრთხილების სისტემები, რომელიც არის სტიქიური მოვლენების რისკის შემცირების მთავარი ელემენტი, რაც ხელს შეუწყობს სტიქიური მოვლენებით გამოწვეული შესაძლო უარყოფითი შედეგების - ადამიანთა მსხვერპლის და მატერიალური ზარალის თავიდან აცილებას ან შერბილებას.

2022 წელს, ქვეყნის ტერიტორიაზე ამინდის პროგნოზირების ხარისხის გაუმჯობესებასა და მოსალოდნელი სტიქიური ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების შესახებ ადრეული გაფრთხილებების გავრცელების სისტემის სრულყოფის მიზნით, მდ. ენგურისა და მდ. რიონის აუზებში დამონტაჟდა 15 ერთეული ავტომატური მეტეოროლოგიური და ჰიდროლოგიური სადგური. ასევე, მდ. ენგურისა და მდ. ხობის აუზებისთვის მომზადდა წყალდიდობა/წყალმოვარდნებისა და თოვლის ზვავების საფრთხეების რუკები.

მიმდინარეობს თანამედროვე ავტომატური მეტეოროლოგიური, ჰიდროლოგიური და გეოლოგიური სადგურების უპრეცედენტო რაოდენობის ინსტალაცია.

არსებულ სადგურებს, 2022 წელს, დაემატა 28 ერთეული სადგური; 2023 წლის ბოლომდე დამონტაჟდება კიდევ 137 ახალი სადგური.

სადგურები აღჭურვილია უახლესი ჰიდროგეოლოგიური აპარატურით, რომელიც მინისქვეშა წყლების ძირითადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებელი

პარამეტრების (დებიტი, ტემპერატურა, წყალში გახსნილი მყარი ნაწილაკები, ელექტროგამტარობა, წყალბად-იონთა კონცენტრაცია) უწყვეტ მონიტორინგს და გარემოს ეროვნულ სააგენტოში მონაცემთა ავტომატურ რეჟიმში მონოდების საშუალებას იძლევა.

2022 წელს, განხორციელდა სამეცნიერო კვლევები საქართველოს საზღვაო სივრცეში გავრცელებული ძირითადი სარეწაო თევზებისა და სხვა ჰიდრობიონტების რესურსების შეფასებისა და სარეწაო პროგნოზირების მიზნით. აღსანიშნავია, რომ ზღვის პროდუქტების მარაგის შეფასების სრულყოფილად წარმოება ხელს შეუწყობს ქვეყანაში დარგის მდგრად განვითარებას, ეკონომიკის ზრდას და ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას.

მნიშვნელოვანი სიახლე, რომელზეც სააგენტო მუშაობდა 2022 წელს და პროცესი დასრულდება 2023 წლის დასაწყისში, არის აკვაკულტურისთვის გამოყოფილი ზონების პროექტი, რომელიც მოგვცემს საშუალებას, ჩამოვყალიბოთ კონკრეტული ლოკაციებისთვის აკვაკულტურის წარმოების შესაბამისი სანებართვო პირობები და მოვიზიდოთ ინვესტორები.

ასევე მნიშვნელოვანია შიდა წყლების აკვაკულტურის მიმართულება. საქართველოს რეგიონებში ფუნქციონირებს არაერთი აკვაკულტურის სანარმო, რომელთა საქმიანობასაც აკვაკულტურის შესახებ ახალი კანონი აწესრიგებს.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ, რაჭა-ლეჩხუმის, ქვემო სვანეთის, სამცხე-ჯავახეთისა და გურიის რეგიონებში, აუქციონის წესით, მიმდინარე წელს განხორციელდა სოჭის გირჩის სარგებლობის მრავალწლიანი ლიცენზიების გაცემა.

აუქციონის შედეგად, 20 ლოტზე 200 ტონამდე სოჭის გირჩის რესურსის რეალიზაცია განხორციელდა, რის შედეგადაც, სახელმწიფო ბიუჯეტში 1 630 056 ლარი შევიდა.

2022 წელს, გარემოს ეროვნულ სააგენტოს 2 ახალი მიმართულება დაემატა. „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში“ (2022 წლის 17 მარტის საქართველოს კანონი №1445) შეტანილი ცვლილებით, 2022 წლის 1 მაისიდან, გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტი სამინისტროს სისტემაში შემავალ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს შემადგენლობაში გადავიდა. ასევე, შეიქმნა ახალი სტრუქტურული ერთეული - გარემოზე მიყენებული ზიანის გამოსწორების ღონისძიებების დეპარტამენტი, რომლის ძირითადი მიზანია გარემოსთვის მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენებაზე პასუხისმგებელი პირის მიერ მომზადებული გამოსასწორებელი ღონისძიებების გეგმის შეთანხმება.

2022 წლის განმავლობაში, სააგენტოს მიერ აქტიურად მიმდინარეობდა ატმოსფერული ჰაერის, ზედაპირული წყლისა და ნიადაგის ხარისხის მასშტაბური კვლევები.

გაროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ფარგლებში დაიწყო პროექტის „ჰაერის ხარისხის პოლიტიკის შემუშავების შესაძლებლობების გაუმჯობესება ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის კომპლექსური ინსტრუმენტების დანერგვის გზით“ განხორციელება, რომელიც ითვალისწინებს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მოდელირებას და სააგენტოს თანამშრომელთა შესაძლებლობების გაძლიერებას. შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით მიმდინარე პროგრამის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის 8 ავტომატური და 1 მობილური სადგურის შესყიდვის პროცედურები ხორციელდება.

2022 წლის განმავლობაში, „კლიმატის მწვანე ფონდის“ (GCF), შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) და საქართველოში გაროს განვითარების პროგრამის (UNDP Georgia) მხარდაჭერით აქტიურად მიმდინარეობდა სავლეთ სამუშაოები, რომელიც სხვა აქტივობებთან ერთად ითვალისწინებს საქართველოს ტერიტორიაზე სტიქიური გეოლოგიური და ჰიდრომეტეოროლოგიური საფრთხეების შეფასებას, საფრთხეების და რისკების ზონირების რუკების შედგენას და ადრეული გაფრთხილების სისტემის სრულყოფას.

ეროვნული სატყეო სააგენტო

2022 წლის ანგარიში

ეროვნული სატყეო სააგენტო ქვეყანაში ტყის მართვის ძირითადი ორგანოა. სააგენტოს ძირითად ფუნქციას ტყის მდგრადი მართვა, ტყის მოვლა-აღდგენა და ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კომპონენტების მდგრადი გამოყენება წარმოადგენს.

სააგენტოს მართვის ქვეშ ქვეყნის ტყის ფონდის დაახლოებით 2 მლნ ჰექტარია. სააგენტო რეგიონული სატყეო სამსახურების მეშვეობით, ქვეყნის 9 რეგიონში ოპერირებს (აჭარის გარდა).

ეროვნული სატყეო სააგენტოს პრიორიტეტული მიმართულებებია ტყეების სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება, ტყის ინვენტარიზაცია და მართვის გეგმების მომზადება. ასევე, მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობა და ლეგალურ მერქანზე ხელმისაწვდომობის ზრდა, რაც როგორც მოსახელობის სათბობი შეუიძლიერებს მომარაგების ახალი მექანიზმის დანერგვას, ისე კერძო სექტორის ხელშეწყობასაც გულისხმობს და ტყის მდგრად მართვასთან ერთად, სოფლად დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნას და დამატებითი შემოსავლების მიღების შესაძლებლობებს ზრდის.

„საქმიანი ეზო“

ტყის ახალი კოდექსის ეფექტიანი აღსრულების ხელშეწყობის, მოსახლეობისა და კერძო სექტორის მერქნულ რესურსზე ხელმისაწვდომობის გამარტივებისა და სატყეო მეურნეობის განვითარების მიზნით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით ქვეყნის მასშტაბით, თითქმის ყველა რეგიონში მოეწყო 39 „საქმიანი ეზო“, რაც უზრუნველყოფს ტყესთან დაკავშირებული ყველა ინფორმაციისა და მომსახურების მიწოდების გამარტივებას.

ტყის ინვენტარიზაცია ტყის მდგრადი მართვის წინაპირობაა, რომლის მეშვეობით ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შეფასება და ყველა სახის სატყეო სამეურნეო ღონისძიების დაგეგმვა ხდება. დღეისთვის ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შესახებ ინფორმაცია განახლებულია სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებული 232 316 ჰა ფართობისთვის და მომზადებულია ტყის მართვის ათწლიანი გეგმები. 2022 წელს მომზადდა და დამტკიცდა ლაგოდეხის სატყეო უბნის ტყის მართვის გეგმა 21261 ჰა ფართობზე, დასამტკიცებლად მზადაა ლენტეხის სატყეო უბნის ტყის მართვის გეგმა, რომელიც მოიცავს 79314 ჰა-ს. მიმდინარეობს ამბროლაურის სატყეო უბნის (81069 ჰა-ზე) ტყის მართვის გეგმაზე მუშაობა და საველე სამუშაოები თიანეთის სატყეო უბანზე. აღსანიშნავია, რომ თიანეთის სა-

ტყის ინვენტარიზაცია

ტყეო უბანზე ხორციელდება მონაცემთა შეკრება განსხვავებული მეთოდოლოგიითაც, რომლის პილოტირებაც გასულ წლებში საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით ახმეტის სატყეო უბანზე განხორციელდა და მონაცემთა უკეთესი ანალიზის საშუალებას იძლევა.

ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოების უწყვეტობისა და ქვეყანაში სპეციალისტების რაოდენობის გაზრდის მიზნით, სააგენტომ შეიმუშავა და 2019-2022 წლებში სპეციალური პროგრამით გადაამზადა 40-მდე ახალგაზრდა მეტყევე სპეციალისტი, რომლებიც დასაქმებულები არიან ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოებზე.

ჭალის ტყეების მდგრადი სარგებლობისა და კონსერვაციის ერთიანი მიდგომის საფუძველზე, ეროვნული სატყეო სააგენტოს მეტყევე სპეციალისტების მიერ შესწავლილი იქნა ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტში არსებული ჭალის ტყეების მდგომარეობა, შერჩეული იქნა კონკრეტული ფართობი, რომელიც დაუყოვნებლივ აღდგენას საჭიროებდა. დაგეგმილი ღონისძიებების განხორციელების მიზნით მომზადდა ტყის აღდგენის პროექტი 1255 ჰა ფართობისთვის. 2022 წელს განხორციელდა ტყის აღდგენის ღონისძიებების პირველი ეტაპი - ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობა; ფართობის ძოვებისაგან დაცვის მიზნით, შეიღობა სრული პერიმეტრი (4355 გრძივ მეტრი), 44 000 კვმ ფართობი გაინჰინდა ხშირი ბუჩქნარისა და სარეველა ბალახისაგან. ტყის აღდგენის მეორე ეტაპი, რომელიც ბუნებრივ განახლებასთან ერთად, ჭალის ტყისათვის დამახასიათებელი სახეობების დარგვას და მოვლის ღონისძიებებს ითვალისწინებს, მომავალი წლიდან გაგრძელდება.

ტყის მოვლა-აღდგენა

2022 წელს, სააგენტომ დაიწყო „საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის გატარების მხარდაჭერა ტყის დეგრადაციით გამოწვეული სათბურე აირების ემისიის შემცირების მიზნით“ პროექტით განსაზღვრული აქტივობებიც. პროექტი, მომდევნო 7 წლის განმავლობაში, 8 სამიზნე მუნიციპალიტეტში განხორციელდება და მოიცავს ტყის მდგრადი მართვისთვის საჭირო ყველა ღონისძიებას. პროექტის განხორციელებისთვის კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF) მიერ გამოყოფილია 33 მლნ ევროს ოდენობის გრანტი, 10 მილიონი ევროს კონტრიბუციას განახორციელებს გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის მთავრობა, ხოლო შვეიცარიის კონფედერაციის დახმარება 4 მილიონი ევროა. ჯამში, გრანტის სახით გამოყოფილი თანხა 47 მილიონ ევროს შეადგენს.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი

2022 წლის ანგარიში

2022 წელს, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის პრიორიტეტულ მიმართულებებს შორის უმთავრესი იყო ატმოსფერული ჰაერის დაცვა და უკანონო ტყითსარგებლობის წინააღმდეგ ბრძოლა.

ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესება

ატმოსფერული ჰაერის დაცვისთვის შემუშავებული სახელმწიფო პოლიტიკით განსაზღვრული გეგმის ფარგლებში, დეპარტამენტმა არაერთი მნიშვნელოვანი ღონისძიება გაატარა.

სამრეწველო სექტორიდან გარემოს დაბინძურების პრევენციისა და შემცირების მიზნით, საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულმა საკანონმდებლო ცვლილებებმა ხელი შეუწყო დეპარტამენტის გააქტიურებას ატმოსფერული ჰაერის დაცვის მოთხოვნების კონტროლის მიმართულებით; მათ შორის, მიმდინარეობს მუშაობა მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის ელექტრონულ სისტემაში (airMonitoring) მსხვილი დამაბინძურებელი ობიექტების ჩასართავად, რომელთაც გააჩნიათ გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის ინსტრუმენტული მეთოდით უწყვეტად განსაზღვრისა და მონაცემების აღნიშნულ სისტემაში უწყვეტად გადმოცემის ვალდებულება.

ამ ეტაპზე, ელექტრონულ სისტემაში რეგისტრირებულია 18 კომპანია. საწარმოებს სამინისტრომ შეუდგინა დეტალური გეგმები და გონივრული ვადები, რათა მოექცნენ საკანონმდებლო ჩარჩოში. მაქსიმალურ ვადად 2023 წლის გაზაფხულია განსაზღვრული. საწარმოებში არსებულ მდგომარეობას და მათ საქმიანობას დეპარტამენტი ინტენსიურად ამოწმებს. დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტად განსაზღვრის ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო, 2021-2022 წლებში, დეპარტამენტის მიერ შედგენილი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევის ოქმების საფუძველზე, 62 საწარმოს (მათგან 4-ს განმეორებით) დაეკისრა ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა. 2022 წელს, განხორციელებული ინსპექტირებისა და პატრულირების შედეგად გამოვლენილი 12 343 გარემოსდაცვითი სამართალდარღვევიდან, ატმოსფერული კანონმდებლობის დარღვევის 1 843 ფაქტია გამოვლენილი.

ამ მიმართულებით კიდევ ერთი წინგადადგმული ნაბიჯია სამინისტროს მიერ შემუშავებული კანონპროექტი „სამრეწველო ემისიების შესახებ“. კანონპროექტის თანახმად, 2026 წლიდან ამოქმედდება ახალი ვალდებულებები კერძო სექტორისთვის, მსხვილი საწარმოების გადაიარაღებისა და მათი ტექნოლოგიური პროცესის გაუმჯობესების ნაწილში. კანონპროექტში გათვალისწინებული მოთხოვნები და რეგულაციები ევროპასთან ინტეგრაციის პროცესის ნაწილია. კერძო სექტორისთვის ისეთი ვალდებულებები დაწესდება, რომლებიც გულისხმობს გარემოს თითქმის ყველა ფაქტორზე დაბინძურების შემცირება-პრევენციას. საწარმოებმა შესაბამისი ტექნოლოგიური პროცესები უნდა გაიარონ, ეტაპობრივად უნდა დაწერონ საუკეთესო ტექნოლოგიები, გადაიარაღდნენ და მოვიდნენ თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობაში, რათა მათი მხრიდან მინიმუმამდე შემცირდეს გარემოს დაბინძურება. ევროკავშირთან მოლაპარაკებების შედეგად გადაწყდა, რომ ევროკავშირი საქართველოში 6-მდე კომპანიას ჩაუტარებს გარემოსდაცვით აუდიტს. მიმდინარეობს მუშაობა, რომ საწარმოთა რიცხვი გაიზარდოს. კანონპროექტი 2026 წლიდან ამოქმედდება ახალი საწარმოებისთვის. უკვე არსებული საწარმოებისთვის კი, სხვადასხვა სექტორის მიხედვით, სხვადასხვა ვადებია განსაზღვრული.

მანქანების გამონაბოლქვის კონტროლი

ატმოსფერული ჰაერის მნიშვნელოვანი დამბინძურებლები არიან ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიც. მათი მხრიდან ჰაერის დაბინძურების მაქსიმალურად შესამცირებლად, სამინისტროში, არასამთავრობო სექტორთან აქტიური თანამშრომლობით, მომზადდა კანონპროექტი, რომლის თანახმად, მომდევნო წლიდან დეპარტამენტის თანამშრომლები გზებზე მანქანების გამონაბოლქვის კონტროლს განახორციელებენ.

გამონაბოლქვში მავნე ნივთიერებათა გადაჭარბების შემთხვევაში კი, საჯარიმო სანქციები დაწესდება: ფიზიკური პირის შემთხვევაში - 100 ლარის ოდენობით, იურიდიული პირის შემთხვევაში - 500 ლარის ოდენობით. განმეორების შემთხვევაში, ჯარიმები სამმაგდება. კონტროლი, საწყის ეტაპზე, ქვეყნის დიდ ქალაქებში განხორციელდება. კანონპროექტის ამოქმედებამდე, დეპარტამენტის ეკიპაჟები სპეციალური გამზომი აპარატურითა და შესაბამისი მოწყობილობებით აღიჭურვება, სათანადო პროგრამული უზრუნველყოფა და თანამშრომელთა გადამზადებაც მოხდება.

უკანონო ტყითსარგებლობის წინააღმდეგ ბრძოლა

უკანონო ტყითსარგებლობის ფაქტების გამოვლენა, აღკვეთა და პრევენცია გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტისთვის პრიორიტეტულია. შემაკავებელი გარემოს შექმნის მიზნით, შემუშავდა წინადადებები ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის კანონმდებლობის გასამკაცრებლად.

მათ შორის: გამკაცრდება ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა დაცულ ტერიტორიებზე ხე-ტყის უკანონო მოპოვების/ტრანსპორტირების, მრგვალი ხე-ტყის (მორის) სპეციალური ფირნიშის ან ხე-ტყის წარმოშობის დოკუმენტის გარეშე ტრანსპორტირებისათვის; მწვანე კლიმატის ფონდის (GCF) და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტის „ტყის ზედამხედველობის გაძლიერება“ ფარგლებში, დეპარტამენტმა შეიძინა მაღალი გამავლობის ავტომანქანები, ფოტოხაფანგები და სხვა მოწყობილობები; ტყის რესურსების კონტროლის მიმართულებით მომუშავე 114 თანამშრომლისთვის ჩატარდა ტრენინგები და სავსე სწავლებები.

2022 წელს, დეპარტამენტის თანამშრომლების მიერ, გამოვლინდა უკანონო ტყითსარგებლობის 3 881 ფაქტი. 2022 წლის განმავლობაში, ხორციელდებოდა პრევენციული ღონისძიებები არარეგისტრირებული სახერხი საამქროების ფუნქციონირების, ასევე, უკანონოდ მოპოვებული ხე-ტყის გადამუშავების ფაქტების პრევენციის, გამოვლენისა და აღკვეთის მიზნით, დღეის მდგომარეობით, მერქნული რესურსების მართვის ელექტრონულ სისტემაში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეგისტრირებულია მრგვალი ხე-ტყის (მორის) გადამამუშავებელი 780 საამქრო. ამავე პერიოდში, გამოვლინდა 87 არარეგისტრირებული, უკანონო სახერხი საამქრო. ჩატარებულ შემოწმებათა შედეგების საფუძველზე, შემუშავდა წინადადებები ხე-ტყის დამზადების სპეციალური 3 ლიცენზიის გაუქმების თაობაზე.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი 2022 წლის ანგარიში

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია საზოგადოების გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობა და ცნობიერების ამაღლება, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის ხელშეწყობა და გარემოსდაცვით და აგრარულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

ცენტრი უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი და აგრარული მიმართულებით ფორმალური და არაფორმალური განათლების ხელშეწყობას, მათ შორის, სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფის: ფერმერების, საგანმანათლებლო დაწესებულებების წარმომადგენლების და გარემოსდაცვით და აგრარულ საკითხებით დაინტერესებულ პირთა შესაძლებლობების გაძლიერებას ტრენინგებზე, სასწავლო პროგრამებზე, კურსებზე, კონკურსებზე, საგანმანათლებლო და საინფორმაციო მასალებზე ხელმისაწვდომობის გზით.

ლიც მნიშვნელოვანია ადგილობრივი სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების და ხარისხის გასაზრდელად. 2022 წელს, სულ გადამზადებულია 1300 მონაწილე/ფერმერი, კერძოდ მონაწილეებმა გაიარეს ტრენინგები შემდეგი საკითხების შესახებ: ცხოველთა ჯანმრთელობა და კვება, ვეტერინარია, მემცენარეობა, ნუშის წარმოების აგროტექნოლოგია, სიმინდის მოვლა-მოყვანის თანამედროვე ტექნოლოგიები, ლურჯი მოცვის წარმოების აგროტექნოლოგია, თანამედროვე სასათბურე მეურნეობის მოწყობა, ქარსაფარი ზოლების მოვლა-გაშენება, მეფრინველეობა.

მეფუტკრე ფერმერების შესაძლებლობების გაძლიერების მიზნით, ქვეყნის მასშტაბით, 48 მუნიციპალიტეტში 1000-მდე მეფუტკრე გადამზადდა. ტრენინგის ფარგლებში მეფუტკრეებმა ინფორმაცია მიიღეს ხარისხიანი და უსაფრთხო პროდუქტების მიღება-შენახვის წესების, ფუტკრის დაავადებების იდენტიფიკაციის, დაავადებებთან ბრძოლის მეთოდების გაცნობა-დანერგვის, საფუტკრეებში ჩასატარებელი სეზონური სამუშაოების დაგეგმვა-ჩატარების, საფუტკრის ჟურნალის წარმოების შესახებ.

2022 წელს, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრში გარემოსდაცვითი განათლების საკოორდინაციო საბჭო შეიქმნა, რომლის მიზანიც ქვეყნის მასშტაბით დაგეგმილი გარემოსდაცვითი განათლების ღონისძიებათა კოორდინაციის გაუმჯობესებაა.

2022 წლის განმავლობაში, გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობის მიზნით, ცენტრი აქტიურად მუშაობდა დაწყებითი საფეხურის პედაგოგების გადამზადების მიმართულებით. ამ ეტაპზე, 3800-ზე მეტი მასწავლებელი უკვე გადამზადდა.

მოსწავლეები სწავლობენ ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორცაა მდგრადი განვითარება, ბიომრავალფეროვნების დაცვა, წყლის რესურსების დაცვა, ჰაერის დაცვა დაბინძურებისგან, კლიმატის ცვლილება და ბუნებრივი საფრთხეების შემცირება, ნარჩენების მართვა, მინის მართვა და გაუდაბნობის წინააღმდეგ ბრძოლა, სოფლის მეურნეობა, სურსათის უვნებლობა და ხარისხი.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების აღზრდელებისა და მეთოდისტების გადამზადებას აგრძელებს. ტრენინგი ეფუძნება გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობისთვის მომზადებულ სახელმძღვანელოს „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება“.

უკვე გადამზადებულია 2350-ზე მეტი აღზრდელი/მეთოდისტი. სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების პროგრამის შეფასების და განახლების მიზნით, 2022 წელს ჩატარდა კვლევა და კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, განახლდა სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების პროგრამა შესაბამისი ექსპერტების ჩართულობით.

2022 წელს, საქართველოს მასშტაბით, 6766 პირი გადამზადდა გარემოსდაცვითი და აგრარული მიმართულებით. აქედან, გარემოსდაცვითი მიმართულებით გადამზადდა 4125 მონაწილე შემდეგ თემებზე: სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება, გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში, გარემოსდაცვითი დემოკრატია - ადამიანის უფლებები და ვალდებულებები, ტრენინგი საქართველოს დაცული ტერიტორიების შესახებ, კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება, გარემოსდაცვითი მმართველი, კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობა, მწვანე შესყიდვები, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი, ნარჩენების მართვა, ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელობა და დაცვა, მდგრადი განვითარების მიზნები და გაუდაბნობა.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი, აგრარული მიმართულებით ფერმერთა კვალიფიკაციის ამაღლებისთვის, გამოვლენილი საჭიროებების შესაბამისად ატარებს ტრენინგებსა და სემინარებს იმ საკითხების შესახებ, რომე-

2022 წელს, გარემოსდაცვითი და აგრარული პროფესიების პოპულარიზაციის მიზნით, შემუშავდა და განხორციელდა საგანმანათლებლო პროგრამები ახალგაზრდებისთვის - „ეკოლიდერთა სკოლა“, „აგროსკოლა“, „სატყეო სკოლა“, „მწვანე ბანაკი - კლიმატის ელჩები“, ახალგაზრდა მოხალისეები. 200-მდე IX-XII კლასის მოსწავლემ მონაწილეობა მიიღო მათთვის საინტერესო გარემოსდაცვით და აგრარულ შემეცნებით პროგრამებში.

გარემოს დაცვის მსოფლიო დღის ფარგლებში, კონკურსის „მწვანე ჯილო“ გამარჯვებულები გამოვლინდნენ. კონკურსის მიზანია იმ პედაგოგებისა და აღზრდელების წახალისება, რომლებიც ბავშვების გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობაზე ზრუნავენ. ასევე, 2022 წლის განმავლობაში, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი სხვადასხვა სამიზნე აუდიტორიას საინტერესო და განსხვავებული თემატიკის კონკურსებსა და კონფერენციებს სთავაზობდა.

2022 წელს, შემუშავდა და განხორციელების უფლება მოიპოვა პროფესიული მომზადების/გადამზადების სამმა პროგრამამ - „ტყის ინვენტარიზაცია და ტაქსაცია“, „გარემოსდაცვითი მმართველი“ და „სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის კლიმატგონივრული დაგეგმვა“. პროგრამები ხელს შეუწყობს სამუშაო ადგილების შექმნას და მწვანე ბიზნესის განვითარებას.

2022 წელს, ცენტრი აქტიურად მუშაობდა მდგრადი საჯარო შესყიდვების სარგებლიანობისა და ეკოეთიკუტერების, კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირების, ტყის მდგრადი მართვის პროცესში საზოგადოების შესაძლო სარგებლის გაცნობის, ენერგოეფექტური და ალტერნატიული საწვავისა და ტყეზე სახელმწიფო კონტროლის გაუმჯობესების მიმართულებით საზოგადოების ცნობიერების ასამაღლებლად.